

Slovenski čebelar

št. 10

letnik CX –
oktober 2008

ISSN 0350-4697

*110 let revije Slovenski čebelar
1898-2008*

**110-obljetnica revije
Slovenski čebelar**

**Izid Čebelarskega
terminološkega slovarja**

**Odprtje Čebelarske knjižnice
Janeza Goličnika pri ČZS**

*Darilne vrečke, rokovniki, voščilnice, stenski in
namizni koledarji ter ležalniki z motivi
slovenskih panjskih končnic.*

Darilne vrečke

Rokovnik

Planer

Stenski tridelni koledar

Voščilnice

Ležalnik

Namizni koledarček / voščilnica

041 641 235

VIRTUS.PROGRAF@SIOL.NET

DIOM D.O.O.

WWW.MOJEDARILO.SI

Zaželjeno: naročila do 31.oktobra 2008

UVODNIK

Spoštovane čebelarke
in cenjeni čebelarji!

Želje slovenskih čebelarjev po njihovem lastnem čebelarskem centru so se pojavile že okoli leta 1970, po dolgoletnih prizadevanjih pa so se uresničile leta 2003. Velika zasluga za uresničitev teh želja pripada tako vodstvu ČZS v zadnjih letih, predvsem tedanjemu podpredsedniku g. Vladu Pušniku, kot tudi številnim čebelarjem iz vse Slovenije. Po zgraditvi Čebelarskega centra Slovenije so začele nastajati tudi njegove vsebine. Želeli smo si čim več različnih oblik izobraževanja – in dobili smo jih, želeli smo imeti svoj laboratorij za interno kontrolo – in dobili smo ga, želeli smo čebelarsko svetovalno službo – in imamo jo, želeli smo strokovno čebelarsko knjižnico – a ta želja je dolgo ostala neizpolnjena.

S pridobitvijo koncesije za izvajanje javne svetovalne službe v čebelarstvu pa je končno postala realnost tudi zadnja želja, o kateri smo sanjali. Ta mesec bo čebelarska knjižnica odprla svoja vrata. UO ČZS je sprejel predlog Čebelarske zveze SA-ŠA, po katerem naj bi knjižnico poimenovali po Janezu Goličniku, ki je Janševo znamenito delo prvi prevedel v slovenski jezik. Tako se naša knjižnica zdaj tudi uradno imenuje »Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika pri ČZS«. V letnem programu javne svetovalne službe v čebelarstvu za leto 2008 smo za vzpostavitev knjižnice predvideli 95.000 evrov, naš predlog pa je podprlo tudi Ministrstvo za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo. Tako smo se nemudoma lotili priprave projekta knjižnice in na tej podlagi objavili javni razpis za izvedbo del. Izbrani izvajalci so se držali pogodbenih rokov, zato naj se ob tej priložnosti zahvalim inženiringu Lesnina, d. d, ki jo je zastopal g. Bine Kladnik, da je izvedla vsa gradbena dela in knjižnico

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

Barva napisa »Slovenski čebelar« na ovitku revije je tudi letošnja barva za označevanje čebeljih matič.

Fotografija na naslovnici: Čebela na ajdi (*Fagopyrum esculentum*).
Foto: Franc Šivic

UVODNIK	
Boštjan Noč	261
ČEBELARSKA KNJIŽNICA	
Ales Rodman, spec. mng.: Pomen Čebelarske knjižnice	
Janez Goličnik	263
Marija Lebar: Življenje in delo Janeza Goličnika	264
ČEBELARSKI TERMINOLOŠKI SLOVAR	
Ljudmila Bokal: Čebelarskemu terminološkemu slovarju na pot	267
110 LET SLOVENSKEGA ČEBELARJA	
Janez Mihelič: 110-letnica izhajanja strokovne čebelarske revije	
Slovenski čebelar	270
NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Franc Šivic: Novice iz sveta	273
Milan Meglič: Varoja, rezistenca in virusi	274
ALTERNATIVNI OPRAŠEVALCI	
dr. Janez Grad: Vesele in žalostne dogodivščine s čmrlji	277
APITERAPIJA	
Andreja Kandolf: Kongres apiterapije v Passau	278
DELO ČEBELARJA PO MЕСECIH	
Janko Goričan: Čebelarjeva opravila v AZ in nakladnih panjih v oktobru	281
VETERINARSKI NASVETI	
Borut Preinfalk, dr.vet.med.: Veterinarski nasveti za oktober	283
PROGRAM ZATIRANJA VAROJ	
NVI: Navodilo za zatiranje varoj pri zimskih čebelah	284
MEDOVITE RASTLINE	
dr. Robert Brus: Jesenska vresa (<i>Calluna vulgaris</i>)	284
ODMEVI	287
DOGODKI IN OBVESTILA	288
OBVESTILA ČZS	291
V SPOMIN	294
OSMRTNICE	295

INDEX

EDITORIAL	
Boštjan Noč	261
BEEKEEPER'S LIBRARY	
Ales Rodman: The Meaning of Beekeeper's Library	
Janez Goličnik	263
Marija Lebar: The Life and Work of Janez Goličnik	264
DICTIONARY OF APICULTURAL TERMINOLOGY	
Ljudmila Bokal: Greetings, Dictionary of Apicultural Terminology	267
110 YEARS OF SLOVENIAN BEEKEEPER	
Janez Mihelič: The Specialist Apicultural Journal Slovenian Beekeeper Celebrates 110 Years of Existence	270
NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Franc Šivic: World News	273
Milan Meglič: Varroa mites, Resistance and Viruses	274
ALTERNATIVE POLLINATORS	
Janez Grad, PhD: Happy and Less Happy Adventures with Bumblebees	277
APITHERAPY	
Andreja Kandolf: Apitherapy Congress in Passau, Germany	280
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Janko Goričan: Beekeeper's Chores for Alberti-Znideršič and Langstroth Bee Hives in October	281
VETERINARY ADVICE	
Borut Preinfalk, PhD (Vet. Med.): Veterinary Advice for October	283
FIGHTING VARROA MITES PROGRAM	
NVI: Instructions for Fighting Varroa Mites in Case of Winter Bees	284
FORAGE PLANTS	
Robert Brus, PhD: Ling or »Scotch« heather (<i>Calluna vulgaris</i>)	284
RESPONSES	287
NEWS AND EVENTS	288
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	291
IN MEMORIAM	294
OBITUARIES	295

◀◀ Nadaljevanje s prejšnje strani

tudi opremila. Prav tako gre zahvala Knjižnici Kamnik, ki jo zastopa ga. Breda Podbrežnik, ker je knjižnico strokovno uredila in pripravila do te mere, da je na voljo uporabnikom. Zahvala za izvedbo knjižnice gre tudi gradbenemu odboru, ki so ga sestavljali tajnik ČZS g. Anton Tomec, g. Albin Zajc in g. Franc Šivic. Za skrbno vodenje projekta gre posebna zahvala tajniku ČZS g. Tomcu.

Danes lahko s ponosom trdimo, da je Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika urejena po sodobnih standardih, da je prostorsko odlično umeščena v naš center, da je v brskalniku COBISS dostopna prek spleta in, kar je najpomembnejše, da bo skoraj 3000 enot knjižnega gradiva bogatilo naše čebelarsko znanje. Ohranjanje tolikšnega knjižnega fonda je tudi kulturnega in zgodovinskega pomena.

Knjižnica bo sicer čitalniškega značaja in bo odprta enkrat na teden. Vsi si želimo, da bi jo čebelarji kar najbolj redno obiskovali, saj je knjižnica zaklad znanja, predvsem

pa podatkov iz zgodovine slovenskega čebelarstva. Prav tako želimo, da bi knjižnico obiskovali tudi študentje, ki se bodo lotili preučevanja kranjske čebele in čebelarstva. V prihodnjih letih bomo knjižno gradivo sproti dokupovali, tako da bo v knjižnici stalno na voljo najnovejša čebelarska literatura, tudi tuja. Prav tako načrtujemo še digitalizacijo dela gradiv, predvsem vseh letnikov Slovenskega čebelarja.

Prostori Čebelarskega centra Slovenije so s tem v celoti zapolnjeni, na vseh nas pa je, da vsebine, ki nam jih ponuja center, čim bolj uporabimo. Vodstvo ČZS in strokovne službe moramo/-jo stremeti k čim bolj kakovostnim in strokovnim vsebinam našega skupnega Čebelarskega centra!

Ob tej priložnosti še enkrat pozivam vse, ki imajo čebelarsko knjižno gradivo in ga ne potrebujejo, naj ga odstopijo naši skupni knjižnici.

Boštjan Noč,
predsednik ČZS

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME ZA TRGOVINA

Logar

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah:
9.00 - 12.00

Velika izbira modelov za vlivanje sveč.
Na voljo so brezplačni katalogi
za modele za sveče.

Imate težave s kristaliziranim medom?

Uporabite grelec za
segrevanje medu!

V mesecu oktobru vam nudimo 8% popust
na modele na zalogi.

NOVO

OMETALNIK ČEBEL
IZ NERJAVEČEGA
MATERIALA IN
S POSEBNIM
MEHANIZMOM
ZA VPETJE LONCA

UGODNO

Po ugodni ceni lahko
kupite stekleničke
za propolis
10, 20, 30 in 50 ml!

Pri gotovinskem nakupu čebelarske opreme v vrednosti
nad 42 EUR priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko
izkaznico 4% popusta. Popusti se med seboj ne seštevajo

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: 04 251 94 10, e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si

Naročeno blago vam lahko odpošljemo po paketni pošti.

Pomen Čebelarске knjižnice Janeza Goličnika

Besedilo: **Aleš Rodman**, spec. mng., podpredsednik ČZS

Knjižnica je že od nekdaj prostor, v katerem so zbrana tako dela velikih znanstvenih umov kot zgodbe literatov. Lahko bi rekli, da je knjižnica hram raznovrstnega »zapisanega« znanja, kot so raznovrstne in »pisane« pajske končnice v čebelarstvu. Spomnimo se, kako so že v srednjem veku (in tudi prej) v cerkvenih knjižnicah poleg verskih knjig ročno prepisovali in popisovali tedanja spoznanja, nasvete ali t. i. nauke o učinkovitejšem kmetovnanju in podobnem. Seveda pa takrat knjige še niso bile dostopne vsem – znanje je bilo privilegij elite, preprosto ljudstvo pa nepismeno, čeprav je z ustnim izročilom iz roda v rod ohranjalo resnice in modrosti svojih prednikov. Kar nekaj stoletij je minilo, preden so knjižnice bolj na široko odprle vrata: ne samo za elito, ampak za vse ljudi.

Dandanes je samoumevno, da knjižnica vabi in sprejme vsakega od nas. V sodobni knjižnici se srečujemo ljudje različnih generacij, poklicev, zanimanj. In sodobna knjižnica je spremenila tudi svojo naravo, značaj. Zdaj je postala informacijsko središče z različnimi bazami podatkov in informacij. Poleg knjig ima zdaj na svojih policah številne strokovne in poljudne revije, časopise, zgoščenke, kasete, zemljevide ..., sodobna tehnologija pa omogoča, da imajo knjižnice bogate računalniške baze podatkov in da so povezane s svetovnim spletom. Zdaj postaja njeno delovanje vedno bolj virtualno: posameznik lahko v nekaj sekundah dobi želeno informacijo iz knjižnice z drugega konca sveta. Kljub temu je v naši zavesti knjižnica še vedno prostor s stenami in stropom. In v svoje prostore nas knjižnica vabi tudi z različnimi dogodki, ob katerih se razvija družabno življenje in rojevajo zanimive razprave. Še posebej to velja za t. i. specializirane knjižnice, v katerih se zbirajo ljudje s podobnimi zanimanji.

Tudi čebelarška knjižnica bo povezovala strokovnjake in ljubitelje čebelarstva; v njej se bomo srečevali tako čebelarji kot tisti, ki svet čebelarstva šele začenjajo spoznavati. Na predlog Čebe-

Foto: MB

larske zveze SA-ŠA je UO ČZS poimenoval knjižnico po Janezu Goličniku. Slovenci čebelarji smo sicer lahko ponosni na številne pomembne čebelarje, kot so Anton Janša, Anton Žnideršič, Anton Scopoli, Peter Pavel Glavar in drugi, za Janeza Goličnika pa smo se odločili, ker je prvi prevedel Janševo knjigo »Popolni nauk za vse čebelarje« v slovenski jezik.

Knjižnico smo uredili v prvem nadstropju čebelarškega centra, ki je bilo do zdaj prazno. Ponosni smo, da je knjižnica narejena po sodobnih standardih, in prepričan sem, da je redkost tudi na evropski ravni. Glede na to torej naša čebelarška zveza orje ledino na tem področju.

Naša knjižnica bo imela čitalniški značaj in bo odprta enkrat na teden. Želimo si, da bi jo čebelarji sprejeli za svojo, jo redno obiskovali, v njej izpopolnjevali svoje znanje ali preprosto izmenjali svoje izkušnje. Čebelarški center ima več kot 3000 enot knjižnega gradiva, povedano drugače, gre za bogato izročilo naše kulturne dediščine. Brez dvoma bo knjižnica pripomogla k temu, da bomo to znanje ustrezno ohranili in ga z novimi, sodobnimi deli še bogatili. Z odprtjem knjižnice se uresničujejo dolgoletne želje slovenskih čebelarjev. Zavedamo se namreč, da bo knjižnica omogočala krepitev našega strokovnega znanja in ga hkrati posredovala našim zanamcem.

18. junija 2008 je knjižnica postala članica COBISS-a. To pomeni, da je dostopna vsem, ki si želijo čebelarških vsebin. Verjamemo, da bodo

v knjižnico radi zahajali tudi študenti, dijaki in raziskovalci, ki se ukvarjajo s kranjsko čebelo in čebelarstvom. V prihodnje bomo strokovno knjižno gradivo sproti dokupovali in dopolnjevali, tako da bo vedno na voljo aktualna domača in tuja čebelarstva literatura. Za prihodnje leto načrtujemo tudi digitalizacijo gradiv, najprej vseh 110 letnikov Slovenskega čebelarja. Naše čebelarstvo gradivo bo dostopno prek Digitalne knjižnice Slovenije, ki je eden od ustvarjalcev družbe znanja, podpira pa tudi vseživljenjsko učenje prebivalstva.

Čebelarstva knjižnica v Čebelarstvu centru Slovenije bo vsem uporabnikom omogočala dostop do čebelarstva vsebin in čebelarstva znanja. S svojimi strokovnimi gradivi bo podpirala učenje, znanstveno-raziskovalno delo in tudi kultur-

no ustvarjanje, utrjevala pa bo tudi našo narodno identiteto v virtualnem okolju, kar bo gotovo pomagalo krepiti prepoznavnost in konkurenčnost Slovenije v Evropski uniji.

Z odprtjem knjižnice smo zaokrožili podobo Čebelarstva centra, v katerem so obiskovalcem na voljo raznovrstne storitve, od nas čebelarjev pa je odvisno, koliko in v kolikšni meri jih bomo izkoristili.

Na koncu naj še enkrat izrazim dobrodošlico vsem obiskovalcem naše knjižnice. V njej so vam na voljo tako čebelarstvo gradivo in podatkovne baze kot tudi sveže novice. Neizmeren zaklad znanja je na dosegu rok – če pridete v knjižnico, je vaš! Obljubimo, da bomo za našo knjižnico skrbeli kot marljive čebele za svoj panj. ■

Življenje in delo Janeza Goličnika

Besedilo: **Marija Lebar**, foto: Arhiv ČZS

Leta 2007 je minilo 270 let od rojstva in 200 let od smrti mozirskega rojaka Janeza Goličnika, znanega čebelarja, prevajalca, narodnega buditelja in duhovnika. Zato smo se mozirski čebelarji odločili, da znamenitemu možu v spomin postavimo doprsni kip, delo kiparja Mihe Kača.

V sodelovanju s Čebelarstvo zvezo SA-ŠA in občino Mozirje smo septembra lani kip slovesno odkrili, izdali pa smo tudi brošuro o Goličnikovem življenju. Že pred tem so se svojemu dobrotniku poklonili v Grižah in v spomin nanj postavili dve spominski plošči.

Pričujoči članek povzema vsebino omenjene brošure. Pisnih virov za njen nastanek ni bilo veliko. Menda je večina shranjenih v Gradcu, njihovo preučevanje pa bi bilo za čebelarstvo društvo tako kadrovsko kot finančno preveč zahtevno. Zbrali smo dostopne vire, ki so pod člankom tudi navedeni. Če kateri od bralcev premore še kake dodatne informacije oziroma podatke o Goličniku, bomo veseli, če se nam oglasi.

Premožnima mozirskima tržanoma Marku in Marjeti Goličnik so se v zakonu rodili trije otroci: Janez, Marko in Elizabeta. Janez Evangelist Goličnik je bil rojen 31. januarja 1737. Ker so bili starši zelo pobožni, so oba sinova namenili za duhovniški stan. Hčeri Elizabeti sta tako pripadli obe domačiji v Mozirju.

Kot so namenili starši, sta se Marko in Janez po končani ljudski šoli v Mozirju vpisala na gimnazijo v Ljubljani. Od tam ju je pot učenosti vodila na filozofijo v Gradec, kjer je zlasti Janez dose-

gal izjemne uspehe. Marko je pozneje postal župnik v Rušah, Janez pa je odšel še na višje bogoslovne študije na Dunaj, kjer je bil promoviran za bakalavreja (doktorja) Sv. pisma. Natančna kronologija dogodkov ni znana. Leta 1765 so ga napotili v Gornji Grad, ki je takrat sodil v Ljubljansko škofijo. Do leta 1768 je bil alumnus v semenišču v Gornjem Gradu, do leta 1773 je bil kaplan na Vranskem in nato do 1774 v Braslovčah. V Ljubljani je bil več let spovednik pri nunah, tam pa je zaposil tudi za svojo faro. Ljubljanski škof mu je dodelil faro v Grižah, ki jo je prevzel 16. aprila 1780. Griška fara je v tistem času spadala v braslovško dekanijo, ta pa do leta 1787 v ljubljansko škofijo. 1. junija 1787 je bila skupaj z nekaterimi drugimi dekanijami celjskega okrožja premeščena v lavantinsko škofijo. Zelo si je prizadeval, da je v Grižah postavil novo cerkev.

»Ko je bila lepa cerkev zgotovljena, so si priden gospod Janez lahko od svojega truda nekoliko počili, pa vendar niso nikolj praznovali. Vedno so vedli kaj koristnega početi, posebno zvesto so svoje dolžnosti do svojih ovčic spolnovali. Nova cerkev jih je srčno veselila, in še enkrat raji so v njej svoje duhovske opravke imeli, še bolj iskreno so v nji pridigovali. Še zdaj vedo stari možje od lepih pridig rajnega gosp. Goličnika povedati in radi pristavijo, da so bili Goličnik visoke in verle postave, mičnega in častitega obličja, pa nekoliko kratkega pogleda, zravno pa vsa dobra duša, ki jih je vse rado imelo, vse častilo.«¹

Učitelj

Goličnik ni bil vaje brezdolja in v veliko veselje mu je bilo poučevati nadarjene mlade fante ne samo v nemškem in slovenskem jeziku, ampak jih tudi učiti za latinske šole in jih tako pripravljati za višje šolanje. Tako je svoja nečaka Franca in Jožefa Lipolda pripravljala do petega gimnazijskega razreda, da sta potem lahko odšla na študij v Ljubljano in Gradec. Pri njem so se za nadaljnje šolanje učili tudi neki šoštanjski župnik pa Satringer ter številni drugi »duhovski in svetni gospodje«. ¹ Za ta trud so mu bili pozneje tako učenci kot njihovi starši zelo hvaležni, saj so si z bivanjem in poukom pri Goličniku znatno zmanjšali stroške šolanja, zaradi njegovega prizadevanja pa je študij končal marsikateri fant, čigar starši sicer ne bi zmogli stroškov za njegovo šolanje. Takrat namreč v Celju še ni bilo gimnazije in na študij je bilo treba v Ljubljano ali še kam dlje.

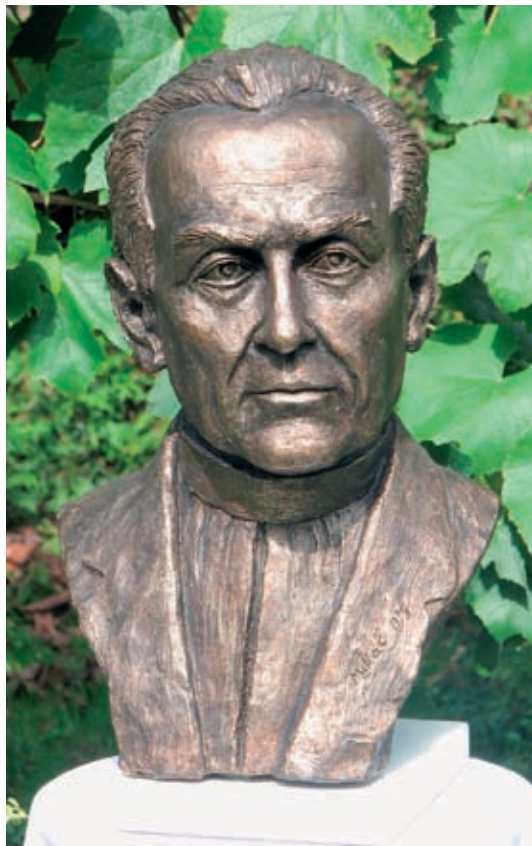
Med nenehnim delom in opravili se je Janez Goličnik počasi postaral. Zadnja leta je bil bolehen, zlasti so ga pestili krči v želodcu. Menda je sam večkrat rekel, da bo to njegova smrt. In res je umrl ponoči, sam; 9. marca 1807 zjutraj so ga našli mrtvega v postelji.

Čebelar

Nekateri viri pravijo, da se je Goličnik s čebelami ukvarjal, še preden je prišel v Griže. Vsekakor je znano, da je imel »za vertom čebeljak s pridnimi bučelcami, pa ne le po 5 alj 6, temuč v časih do po 100 do 120 panjev. To jim je kratek čas delalo, pa tudi vmes kaj hasnilo; zakaj nektero leto so za strd in vosek po 100 kron in še več vzdignili.« ¹

V letih Goličnikovega pastirovanja v Grižah so prebivalce pestile slabe letine, tako da je tudi posestnike in kmete, še posebej pa tiste, ki so premogli le kak manjši košček svoje zemlje, pestila huda gmotna stiska. Župnik Goličnik je vsem radodarno razdajal roje svojih čebel. Njegova ideja je bila, da bi bila pri vsaki hiši vsaj dva panja za domačo rabo, po možnosti pa še več, saj je sam izkusil, da je to donosna »dopolnilna dejavnost«. Tedaj je bil namreč med edino sladilo, vosek pa so uporabljali za najrazličnejše namene. Sveče iz voska so si lahko privoščili le najbogatejši. Vosek so uporabljali tudi za impregniranje blaga in lesa, za loščenje lesenih tal, za pečatenje in podobno.

Goličnik je imel s čebelami izjemno veselje. Pozorno je opazoval njihovo življenje in delo. Kar se je pri tem naučil, je rad delil tudi z drugimi in jih poučeval. To je bilo še toliko pomembneje, ker čebelarstva literature v tistem času ni bilo, redki pa so bili tudi tisti, ki so znali brati in pisati. Zato je bila večina poučevanja in uvajanja novih spo-

Janez Goličnik 1737–1807

znanj odvisna od posameznih učiteljev in predvsem duhovnikov, ki so imeli voljo za to.

Prebujanje narodne zavesti

Janez Goličnik je bil že v Ljubljani in pozneje tudi kot duhovnik zaveden Slovenec, to pa ni nič čudnega, saj je bilo Mozirje znano po svoji narodni zavednosti. To je pozneje spoznal tudi Anton Aškerc, ki je bil nekaj manj kot dve leti kaplan v Mozirju.

V Ljubljani se je Janez seznanil z nekaterimi slovenskimi narodnimi in literarnimi preporoditelji. Zavzemal se je za ljudsko kulturo in narodno gospodarstvo Slovencev v duhu takratne dobe razsvetljenstva.

Čeprav nekateri viri trdijo, da je za faro Griže zaprosil sam, drugi trdijo, da je bil v odročno faro Griže premeščen prav zaradi svoje napredne slovenske miselnosti, ki v obdobju habsburške monarhije ni bila zaželena. Vendar se v Grižah njegovo preporoditeljstvo ni končalo, temveč se je šele začelo.

Tudi na celjskem območju je takrat živelo in delovalo nekaj znanih, naprednih in razgledanih narodnozavednih mož. Goličnik se je seznanil z

ANTONA JANSKAJA
Zefarskiga Zhębellarja.
POPOLNOMA
PODVUZHENJE

SA
VSSE ZHĚBĚLLARŹE.

NA KAJ SA ENO VISHO TAISTI OD SVOJEH
ZHĚBĚLL BRĚS TEGA, DE BI NJĚ PODIRALI,
AL 'PA MORILI

1. En bogatejšhi Dobizhek, koker dofehmalu, lohku fadobijo.
2. Vender vse Zhębelle per fhiulejnji, inu dobri Mozhy ohranijo.
3. Ufsakateri Pain Zhębell da svoje smerti lohku uzhivajo, inu she svojim Erbam fapustijo.

Na mnogo Proshnjo is Nemshkiga, na
Kraynsku prestatulenu, inu s' nekaterim
Pomerkvajnam pogmiranu.

OD
JOANNESA GOLITSCHNIKA

Fajmofhtra v' Grishi na Stajerskim.

J. Urhovatz

V' ZELLI,

Utisnenu, inu se najde per Fr. Jos. Jenko.

1792.

Na mnogo Proshnjo is Nemshkiga, na Kraynsku prestatulenu, inu s' nekaterim Pomerkvajnam pogmiranu od Joannesa Golitschnika.

Blažem Kumerdejem, tedanjim okrožnim šolskim komisarjem v Celju. Možno je, da sta se sezna nila že v Ljubljani in pozneje poznanstvo le obnovila ali utrdila. Kot navaja literarni zgodovinar France Kidrič, je Blaž Kumerdej osebno nadzoroval šole in pri tem širil ideje umnega gospodarjenja, tudi na področju čebelarstva.

Prvo tiskano delo o čebelarjenju

Na Kumerdejevo nagovarjanje, najbrž pa tudi ob njegovi pomoči, se je Janez Goličnik lotil prevajanja Janševe knjige Popolni nauk iz nemščine. Razpravo o rojenju čebel iz leta 1771 je že

pred tem, leta 1776 v slovenščino prevedel Peter Pavel Glavar, čebelar in župnik v Komendi, vendar so njegov prevod založili (zelo verjetno zaradi uporabe slovenskega jezika), tako da takrat ni bil tiskan. Po dolgih letih je bil rokopis najden in leta 1976 natisnjen. Jezikovno ga je odlično posodobil prof. Stane Mihelič in opremil z obširnimi komentarji.

Goličnik je prevedel Popolni nauk za vse čebelarje iz leta 1775. »Pri tem je izpusil XIX. in XX. odstavek (poglavje), a dodal opombe pod črto, predgovor, opomnik in perstavik ter knjigo opremil s slikami iz dunajske izdaje, ki jih je preskrbel morda Kumerdej.«²

Knjigo z naslovom Popolnoma podučenje za vse čebelarje je tiskal Jenko in je izšla leta 1792 v Celju. Nekateri poznejši avtorji knjigi očitajo, da je težko razumljiva, saj je bila napisana v Goličnikovem domačem, savinjskem narečju. »V pravopisu ni hotel biti propagator Pohlinove šole, vendar je precej nedosleden, zlasti pri pisanju sičnikov in šumevcev.«² »Jonke je v Čbelarčku 1836 napisal, da je Goličnikova knjiga »za kmeta predolga in za voljo slabe pisarje grozno težka brati in umeti.«²

Vse to pa ne zmanjšuje pomena prvega slovenskega tiskanega dela za čebelarje, ki je bilo kar štirideset let edino na tem področju – vse do izdaje knjige Čebelarstvo Petra Danjka, ki je izšla leta 1831 v Gradcu. Poleg tega je bil »Goličnik eden od začetnikov uveljavljanja slovenščine na področju strokovnega pisanja in utemeljitelj slovenske čebelarke pisane besede.«³

Viri:

1. Globočnik, F. (1859).: Drobtnice.
2. Slovenski biografski leksikon, 1. zvezek, 1925.
3. Humar, M. (1994). Po bečelah se vižej. Žirovnica, Agens. ■

Čebelarškemu terminološkemu slovarju na pot

Besedilo: **Ljudmila Bokal**, ZRC SAZU, vodja projekta Čebelarški terminološki slovar

Septembra 2008 je izšel Čebelarški terminološki slovar, ki je nastajal zadnjih pet let. Izdelava slovarjev je vedno dolgoročno in obsežno delo številnih sodelavcev. Sadov tega dela bodo deležni vsi čebelarji, saj bo vsak lahko brezplačno prejel svoj izvod. Kako velik projekt je bil izdelava Čebelarskega terminološkega slovarja, vam na kratko ilustrira spodnje besedilo, ki ga sicer lahko v celoti preberete v slovarju.

Čebelarstvo je področje, ki ima za slovenski prostor in njegovo prepoznavnost poseben pomen. Čas bo njegovo pomembnost dopolnil še z novimi spoznanji, saj v zadnjem času ne samo stroka, ampak tudi ozaveščena javnost vse bolj poudarja njegovo naravovarstveno vlogo. Nedvomno pa je to področje, ki ga označuje misel, da je najlepše, kar človek, priraščen na zemljo, lahko uresničuje pri svojem vsakdanjem delu. Nazoren prikaz tega je ljudska umetnost, ki se je z množico motivov, obsegajočih čustvene in miselne vzgibe slovenskega človeka, edinstveno izrazila v poslikanih panjskih končnicah. Samoniklost in poseben odnos do predmeta svoje obravnave pa slovensko čebelarstvo potrjuje tudi z izrazi, med katerimi so številni, ki kažejo na samosvoje predstavitvene poti, po katerih so se oblikovali skozi stoletja.

Prvi zapis o slovenskem čebelarstvu najdemo v Slavi vojvodine Kranjske Janeza Vajkarda Valvasorja (1689). Tako pravi: »Ljubljana v Gorenjo Nemčijo ali na Solnograško in Bavarsko pošilja vsako leto veliko stotov medu za pripravljanje medicine, zakaj naša dežela ga ima na pretek ter ob preobilici vina lahko pogreša med in iz njega narejeno medico /.../« (Slava vojvodine Kranjske, 1994, 270). Citat kaže na veliko razširjenost čebelarstva v tistem času in poudarja njegovo pridobitno vlogo. To potrjujejo tudi zapisi o tej dejavnosti v naslednjih stoletjih. V 18. stoletju je o čebelarstvu pisal G. A. Scopoli (1763, 1770); njegovemu pisanju je kmalu sledil strokoven preskok. Anton Janša, učitelj čebelarstva na dunajskem cesarskem dvoru, je z deloma Razprava o rojenju (1771) in Popolni nauk o čebelarstvu (1775) segel v sam strokovni vrh tiste dobe. Nemško pisanim besedilom so se pridružile razprave, pisane v slovenščini. Tako je čebelarstvo krepilo svoje strokovne izrazne temelje

in pridobilo izobraževalno vlogo. K temu sta pripomogla še Peter Pavel Glavar, ki je dopolnil in prevedel Janševo delo o čebeljih rojih (1776), in Janez Goličnik s prevodom Janševega dela Popolni nauk o čebelarstvu 1792. leta. V prvi polovici 19. stoletja so o čebelarstvu pisali Peter Dajnko (Čelarstvo, Gradec 1831), Jurij Jonke (Kranjski čbelarčik, Ljubljana 1836), Fran Levstik (Bučelstvo po izkušnjah in besedah retenjskega bučelarja Jožefa Oblaka, 1858), Janez Sumper (Slovenski bučelarček, Celovec 1871) in Jernej Černe (Umno čebelarstvo, Ljubljana 1895). Čedalje večja razširjenost čebelarstva je bila vzrok, da so se v drugi polovici 19. stoletja začeli pojavljati čebelarški časopisi in revije. Slovenski čebelar izhaja od leta 1898 in je še zdaj osrednje glasilo slovenskih čebelarjev. V 20. stoletju so se čebelarstvu zapisali Fran Lakmayer, Anton Žnideršič, Donat Jug, Avgust Bukovec s sodelavci, Jože Rihar, Martin Mencej, Stane Mihelič, Janez Poklukar in drugi. Stroko raziskovalno in s pisano besedo tudi dandanes razvijajo številni pisci, tem pa se pridružuje množica tistih, ki so v Slovenskem čebelarju desetletja dopolnjevali strokovno misel predvsem z blago naklonjenim odnosom do osrednjega predmeta svojega delovanja, do čebele.

Veliko število piscev pa ni edina posebnost slovenskega čebelarstva. Njegova edinstvenost je tudi v antropomorfizaciji, v tem, da so isti izrazi, ki določajo odnose med ljudmi, v rabi tudi v biologiji čebel. Tu ne gre samo za splošno znan izraz, ki prenehanje življenja čebele jezikovno enači z izrazom za človeka (čebela umre), ampak za celovit pogled na poimenovalne silnice stroke. Čebele v slovenskem jeziku pojejo, jočejo, hodijo na ženitovanske in svatovske polete. Njihovo sorodstveno razmerje se izraža z izrazi babica, oče (očetna čebelja družina), mati (materna čebelja družina), med seboj so si sestre in bratje (trot brat), so polsestre in vnuki. Sraička spominja na otroški svet, čebelji kruhek pa na nepogrešljivo vsakodnevno živilo. V panju živijo čebele, ki so delavke, čistilke, dojlje, graditeljice, krmilke, snažilke, čebele so pridne in marljive, so žalostne in srdite. Z malo domišljije je panj z brado in žrelom podoba človeškega obraza. V takem pojmovanju se istovetita človek in žival. K temu je treba dodati tudi primere. Če se v njih, ki so neke vrste jezikovne okamnine, izra-

zijo posebnosti določenega naroda, smo Slovenci s primero biti priden kot čebela to malo žival povzdignili v merilo delavnosti, v vrednoto, ki je v stoletjih ohranjala naše prednike. Take poimevalne povezave kažejo veliko navezanost slovenskega človeka na tisto, s čimer se je ukvarjal. Ugotavljati povezave med tem in dejstvom, da je kranjska čebela naša avtohtona vrsta, je nemogoče, kljub temu pa se vsiljujejo same od sebe.

Poleg počlovečenega gledanja na čebelo pa naše čebelarstvo izrazje označuje še bogata sinonimija. Več izrazov z enakim pomenom za en pojem izvira iz pogostosti pojava v stvarnem svetu. Množica izrazov za določen čebelarski pojav tako izhaja iz velike razširjenosti in veljave čebelarstva, v okviru katerega so se v posameznih pokrajinah v preteklosti izoblikovali posebni izrazi. Temu se pridružujejo gospodarska in družbenozgodovinska dejstva, ki potrjujejo pretežno kmečki izvor naših dedov. Matica je oprášena, sprašena, obhrojena, oplemenjena, oplojena. Vsem znani propolis je po domače poimenovan tudi zamaža, zamaz, zadelavina, smolni vosek.

Obveza, da to naše izročilo ohrani mo prihodnjim rodovom, je izpolnjena tudi s tem slovarjem. Tako Čebelarski terminološki slovar ni samo zbirka izrazov, saj se v njem na samosvoji način izraža duh slovenskega jezika, ki v čebelarstvu potemtakem temelji na posebnem odnosu našega človeka do te dejavnosti. Tudi Slovenski čebelar je v več kot stoletju svojega izhajanja na svojih straneh nanizal veliko takih misli. Med najlepše sodijo prav gotovo te: »Nič čudnega torej, če je med ljudmi pregovor, da s smrtjo gospodarja pomrjejo tudi čebele. Pa bi bilo zelo škoda. Dom brez čebel je kakor vrt brez cvetja – oboje je pusto in prazno, mrtvo. Ne za pomlad ne za poletje ne boste več vedeli, če pokopljete čebele – vse leto vam bo ena sama dolga, megljena enolična zima.« (Slovenski čebelar 1970, 150.)

Izid Čebelarskega terminološkega slovarja je zato tudi kulturno dejanje. Slovar bo pripomogel k razpoznavnosti čebelarstva kot stroke, o katere prihodnosti so mnenja različna, k uveljavitvi čebelarskega strokovnega jezika, s tujimi ustrezniki bo omogočil pronik naše stroke v svet, hkrati pa bo utrdil zavest o izvornosti naše čebelarskega izrazja.

ČEBELARSKI TERMINOLOŠKI SLOVAR

Potek del pri Čebelarskem terminološkem slovarju

Sestavo čebelarskega slovarja je predlagala ČZS ter navezala stike z vodjo Sekcije za terminološke slovarje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU Marjeto Humar. Prvi sestanek za izdelavo čebelarskega slovarja je bil 13. decembra 2002 na sedežu ČZS na Brdu pri Lukovici, ustrezne sklepe o izvedbi projekta pa je sprejel njen upravni odbor na 12. redni seji 21. decembra 2002. Določeno je bilo, da naj bi delo potekalo na rednih sejah ter da naj bi bil slovar normativen, razlagalen in prevajalen. Leta 2003 je delo steklo, pospešeno pa je bilo v drugi polovici leta 2003, ko so seje postale redne.

Čebelarski terminološki slovar je skupno delo Komisije za izdelavo čebelarskega terminološkega slovarja (v nadaljevanju Komisije), ki so jo sestavljali: Simon Atelšek, prof. Marjan Debelak, univ. dipl. arh. (do decembra 2004), Franc Grajzar, elektro-

tehniki, Janez Gregori, prof. biol., Janez Hočever, univ. dipl. inž., dr. Viktor Majdič, jezikoslovec, Janez Mihelič, univ. dipl. biol., in leksikologinja specialistka v humanistiki, profesorica Ljudmila Bokal, raziskovalka na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša. Komisija je delovala na nacionalni ravni v okviru ČZS in ZRC SAZU, ki sta januarja 2004 sklenila pogodbo o sodelovanju pri izdelavi čebelarškega slovarja. Obe pogodbeni strani sta zagotovili nujno potrebna sredstva.

Leta 2003 in delno leta 2004 je delo potekalo v več fazah, poudarek pa je bil na izpisovanju. Izbrati je bilo treba reprezentativno strokovno literaturo, iz katere smo podčrtavali čebelarške termine in jih vnašali v bazo računalniškega programa SlovarRed 2.1. Hkrati so že potekala tudi redakcijska dela. Izpisali smo 32 strokovnih enot. Sklenjeno je bilo, da bodo v slovar zajeti izrazi, ki se uporabljajo v čebelarški literaturi od druge svetovne vojne naprej, starejša čebelarška literatura pa bo upoštevana le primerjalno. Izbrana literatura je obsegala strokovne knjige, učbenike, revijo Slovenski čebelar, strokovne članke, poljudnoznanstveno literaturo in drugo. Na taki podlagi je bil izdelan geslovnik, ki je bil sproti dopolnjevan. Ob začetku leta 2007 je Komisija geslovnik znova pregledala in ga primerjala s Slovarjem čebelarških terminov (Dictionary of Beekeeping Terms), ki je leta 2003 izšel v Bukarešti, z dvema priložnostnima seznamoma čebelarških izrazov in z Zbirko čebelarških izrazov Walterja Šmida iz leta 1903.

Izrazje so vse od sklepnih del zbirali tudi priložnostno, še posebej iz žive rabe; marsikateri izraz so predlagali tudi člani Komisije iz svojega poznavanja. Pregledali smo ustrezne spletne strani, besedila ob razstavnih predmetih v Čebelarškem muzeju v Radovljici, pripise k prodajnim izdelkom v prodajalni ČZS in sledili izrazom tudi drugod. Nekaj izrazov sta ob recenziji predlagala in pripravila redakcije zanje doc. dr. Janko Božič z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani in izr. prof. dr. Aleš Gregorc s Kmetijskega inštituta Slovenije.

Redakcije smo pripravljali na rednih sejah, ki jih je bilo 161. Podlago za delo na sejah so člani Komisije pripravili doma in na individualnih strokovnih sestankih. Vprašanja, ki so zahtevala hiter odgovor, smo razreševali s telefonskimi pogovori in po elektronski pošti.

Čebelarško izrazje so od leta 2003 iz različnih virov zbirali v Sekciji za terminološke slovarje. Sproti so ga vpisovali v računalniški program SlovarRed 2.1. Do novembra 2007 se je v njegovi bazi nabralo 4949 izrazov. Iz te podlage so bili izbrani v slovar sprejeti izrazi. Po mnenju poznavalcev je to tako rekoč popolna zbirka terminov s področja čebelarstva. Tako ima stroka zbrano vse izrazje, od jedrnega, ki je obdelano v slovarju, do obrobnega, ki je prav tako del njenega izraznega sistema.

Komisija je slovar dala v recenzijo doc. dr. Janku Božiču z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani in izr. prof. dr. Alešu Gregorc s Kmetijskega inštituta Slovenije kot čebelarškima strokovnjakoma ter jezikoslovki, izr. prof. dr. Majdi Merše z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Septembra 2006 je začela s Komisijo sodelovati germanistka Bernarda Starman, ki je prevzela dopolnjevanje besedila z angleškimi in nemškimi ustrezniki. Pri dokončevanju tega dela so sodelovali člani Komisije Janez Hočever in Janez Gregori, Jakob Müller iz Sekcije za terminološke slovarje ter Norbert Jedlovčnik. K strokovni priložnosti prispeva tudi seznam latinsko-slovenskih izrazov, uporabljenih v slovarju, ki jih je strokovno pregledal Janez Gregori.

Predlog, da bi slovarju dodali leksikonski razdelek s pogloblitimi življenjepisnimi podatki o slovenskih in tujih čebelarških strokovnjakih ter kratak

opis njihovih prispevkov k razvoju čebelarstva, je bil podan na začetku del, uresničevati pa se je začel jeseni 2007. Razdelek je dragocen, a ne popoln, prvi leksikonsko zasnovan sistematični seznam slovenskih in tujih čebelarških strokovnjakov in njihovih del v slovenščini. Avtor tega dela je Janez Gregori, prof. biol.

Literatura, navedena v slovarju, ni pomembna samo kot dokument, iz katerega smo izpisovali gradivo in iskali strokovne informacije, ampak tudi zato, ker je tako rekoč zbirka vsega dosegljivega čebelarškega strokovnega gradiva v obdobju nastajanja slovarja.

Nekatere iztočnice so ponazorjene z ilustracijami in fotografijami. Ilustracije je pod strokovnim vodstvom Janeza Gregorija izdelala Andrejka Čufer. Fotografije sta prispevala Janez Gregori in Franc Grajzar. Fotografije čebelarške opreme so delo podjetja Logar trade, d. o. o.

Delo je bilo oddano v tisk julija 2008. ■

*Zbranih je bilo preko
4900 izrazov. Po
mnenju poznavalcev je
to tako rekoč popolna
zbirka terminov s po-
dročja čebelarstva.*

110-letnica izhajanja strokovne čebelarске revije Slovenski čebelar

Besedilo: **Janez Mihelič**, urednik Slovenskega čebelarja 1975–2007

Strokovna revija slovenskih čebelarjev – Slovenski čebelar – je začela redno izhajati leta 1898, od takrat pa skoraj nepretrgano izhaja vsak mesec. Neredno je revija izhajala le med drugo svetovno vojno.

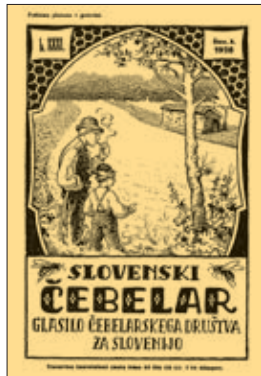
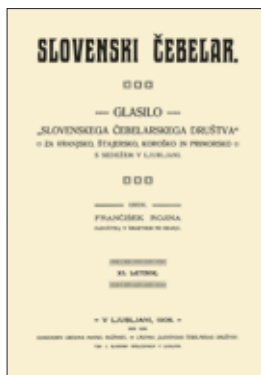
Slovenska čebela

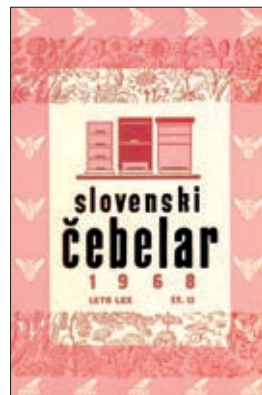
Slovenska čebela, predhodnica Slovenskega čebelarja, je začela izhajati 15. julija leta 1873 in je bila prva slovenska strokovna revija s področja kmetijstva in hkrati tudi prvo strokovno glasilo slovenskih čebelarjev. Istočasno je izhajala tudi nemška različica Die Krainer Biene za nemško govoreče čebelarje, a je po treh letih ugasnila (konec leta 1875). Letos mineva 135 let od začetka izhajanja Slovenske čebele in 110 let od začetka izhajanja Slovenskega čebelarja. To je tudi v svetovnem merilu spoštovanja vreden jubilej, saj so starejše čebelarске revije zelo redke. Kot so zapisali v prvi številki Slovenske čebele, je bilo glasilo »družbeni list za prijatelje čebelarstva po Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem«. Izdajalo ga je Kranjsko čebelarско društvo, ki ga je kot predsednik vodil baron E. Rothschild, propagator kranjske čebele v nemško govorečih deželah, kot podpredsednika pa J. Jerič in dr. Razlag. Prvi občni zbor, ki je bil združen z veliko razstavo medu, panjev in orodja, je bil 3. julija 1873 v Ljubljani. Slovenska čebela je redno izhajala vse do leta 1882.

Slovenski čebelar in sadjerejec

Že leto pozneje je na Jesenicah začelo izhajati glasilo Čebelarskega in sadjarskega društva za Kranjsko »Slovenski čebelar in sadjerejec«, kate-rega prva številka je izšla oktobra 1883. Izhajal je do vključno leta 1889, potem pa je nalogo čebelarskega tiska prevzel »Kmetovalec, gospodarski list s podobami«, uradno glasilo »Cesarsko-kraljeve kmetijske družbe vojvodstva Kranjskega«. Urednik je bil tajnik družbe Gustav Pirc. To nalogo je Kmetovalec opravljal do konca leta 1897, ko je list objavil poziv k ustanovitvi »Čebelarskega društva za Kranjsko, Primorsko, Štajersko in Koroško«. V letih od 1890 do 1897 je Kmetovalec objavil povprečno po 15 čebelarških člankov, novic ter vprašanj čebelarjev z odgovori na leto. V letih od 1891 do 1896 je redno, po navadi na uvodnem mestu objavljal tudi mesečna navodila. Vsebina člankov je bila pestra in aktualna za tedanji čas. Veliko pozornost so namenili tedaj zelo aktualnemu vprašanju panja, saj naj bi prav ta omogočil novo smer čebelarjenja. Temelj nove usmeritve v razvoj čebelarstva naj bi bil panj s premičnim satjem.

Da pa ta noviteta ne bi zbudila preveč vroče krvi med preprostimi čebelarji, ki so čebelarili v kranjičih z nepremičnim satjem, so opozarjali na previdnost, »ker naglica ni nikjer dobra. Nekateri človek vse prevrne, vse staro v kot vrže ter ne more vsega tega zadosti naglo izvršiti ... Mnogo panjev imeti, bodi si s premakljivim ali nepremakljivim satovjem, ne dela umnega čebelarja, ampak znanstvena in dejanska vrednost. Od začetka bota zadosti dva

panja s premakljivim satovjem. Z dvema naj čebelar poskuša ter se dela privadi...« so opozarjali.

Veliko pozornost so namenili tudi »čebeloredivnim cvetečim rastlinam«. Vsak mesec so objavljali, katere rastline medijo tisti mesec, ter seznanjali bralce s čebeljimi boleznimi in zanimivostmi iz drugih krajev.

Strokovno glasilo Slovenski čebelar

Slovenski čebelarji so po dveh propadlih čebelarskih strokovnih revijah očitno potrebovali in želeli imeti svojo strokovno revijo, saj so želeli spremljati hiter napredek čebelarstva v razvitejših evropskih državah. Novo obdobje v zgodovini čebelarske organizacije in modernizacije slovenskega čebelarstva se začne leta 1898 z ustanovitvijo »Slovenskega čebelarskega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« s sedežem v Ljubljani in izhajanjem strokovnega glasila »Slovenski čebelar«. Naklonjenost takratnega tajnika in pozneje ravnatelja Kmetijske družbe v Ljubljani G. Pirca je omogočila, da je glasilo že prva leta izhajalo redno in da je organizacija uspešno delovala. Okoli nove organizacije in glasila so se začeli zbirati uspešni znani mladi čebelarji in pisci, med njimi prvi urednik, nadučitelj Frančišek Rojina, Peter Pavlin, konstruktor AŽ-panja Anton Žnideršič, čebelarski učitelj in pisec J. Jurančič, dolgoletni urednik Čebelarja Avgust Bukovec, drugi urednik Martin Humek, pisec čebelarske knjige Fr. Lakmayer in prof. Josip Verbič, pozneje pa tudi dr. Jože Rihar, prof. Edi Senegačnik, inž. Ludvik Klun in drugi.

Prvi urednik Slovenskega čebelarja Frančišek Rojina pa ni bil samo urednik, ampak zlasti prva leta tudi osrednja osebnost društva, ki je usmerjala društveno delovanje. Bil je edini, ki je bil odlično seznanjen tako s teorijo kot s prakso. Društvo se je nekaj let spopadalo z različnimi krizami. Vselej je bil Rojina tisti, ki je reševal probleme ter tako dolgo prosil, pregovarjal, gladil nesoglasja in spodbujal omahljivce, da je voz spet spravil na pravi tir. Vse te nevhvaležne dolžnosti je opravljal zgolj iz ljubezni do društva in čebelarstva.

Vse tisto, pred čemer sta pokleknila »Slovenska čebela« in »Slovenski čebelar in sadjerejec«, ter še veliko drugega je Rojina reševal z voljo, znanjem, vztrajnostjo in doslednostjo. Večen problem so bila finančna sredstva, potrebna za izhajanje revije. Po številu izvodov in s tem tudi po obsegu finančnih sredstev se, žal, niso mogli in se niti zdaj ne moremo primerjati s številčnejšimi narodi. Kljub temu pa dejstvo, da je revija izhajala in izhaja v nakladi, ki je običajna za dvakrat ali trikrat številčnejše narode, veliko pove o tem, da smo Slovenci čebelarski narod.

Ostali uredniki, ki so sledili velikemu Rojini so bili Martin Humek (1919-1925), Avgust Bukovec (1925-1945), Stane Mihelič (1945) Vladislav Rojec (1946-1963), Edi Senegačnik (1963-1969), Martin Mencej (1969-1975), Janez Mihelič (1975-2007).

»Slovenski čebelar« je tudi najbolj pripomogel k širjenju AŽ-panja. Leta 1910 je Anton Žnideršič (1874-1947), velečebelar in izvoznik čebel iz Ilirske Bistrice, svoj novi panj opisal prav v tem strokovnem glasilu. Ta (AŽ-panj) je imel veliko prednosti pred dotedanjim in čebelarji so ga kmalu sprejeli za svojega. Posebej neutrudno in vztrajno ga je priporočal naslednja tri desetletja ter ga vselej in povsod, kadar koli in kjer koli se je oglašil kak nasprotnik ali nezadovoljnejš, vneto zagovarjal. Ob vsestranski in trdni podpori društvenega odbora ter veliki ustni in pisni propagandi v Slovenskem čebelarju se je hitro razširil ter v pičlem desetletju domala izpodrinil vse druge

vrste panjev s satniki, ki so bili v nekaterih naših čebelnjakih. Dandanes v njem uspešno čebelari večina slovenskih čebelarjev, predvsem pa prevaževalci čebel in tudi številni čebelarji v sosednjih državah, kjer so razmere za čebelarjenje podobne našim. To, da Slovenci po večini čebelarimo v enem tipu panja, precej vpliva na stroške čebelarjenja, prav to pa je za nas, predvsem zdaj, zelo pomembno. V obdobju med obema vojnoma je revija veliko pozornost namenjala vzreji matic, plemenskemu odbiranju in prevažanju čebel na pašo. Ob popisu prebivalstva in živine leta 1910 so na Kranjskem našli 52.694 čebeljih družin.

Razvoj »Slovenskega čebelarja« in čebelarskega društva bi lahko zasledovali in preučevali tudi po obdobjih »vladanja« njegovih urednikov, saj je glasilo konec koncev predvsem odsev dela njegovega urednika. V ospredju je zlasti prvi urednik Francišek Rojina, ki je uredniške posle vodil 21 let. Za njim je časopis šest let urejal zaslužni propagator AŽ-panja Martin Humek, nato pa do leta 1945 več let A. Bukovec. Iz novejšega obdobja omenimo še znanega ljubljanskega predavatelja in pisca prof. Edija Senegačnika ter Martina Menceja.

Naklada glasila se je z leti povečevala, pač glede na povečevanje števila čebelarjev v Sloveniji. V zadnjih letih je naklada že več let skoraj 7.000 izvodov, to pa glasilo omogoča nemoteno izhajanje. Slovenski čebelar je v zadnjih letih, po vstopu Slovenije v EU, seznanjalo čebelarje tudi z ukrepi države in Evropske komisije na področju čebelarstva in z izvajanjem ukrepov na področju pospeševanja čebelarstva, ki jih je koordinirala na novo ustanovljena čebelarska pospeševalna služba. Najnovejša problematika, o kateri pišejo strokovnjaki v glasilu, so poleg kakovosti čebeljih pridelkov, sodobne opreme za čebelarjenje in zdravljenja varoze tudi zastrupitve čebel z fitofarmaceutskimi sredstvi, ki jih je, žal, vedno več, ter zaščita kranjske čebele, saj je kranjica, zlasti zaradi trgovine s čebelami in prevozov čebel, vse bolj ogrožena.

Razveseljivo je, da je čebelarstvu v zadnjem času namenjenih več finančnih sredstev. Rezultat tega je nekaj mladih čebelarskih strokovnjakov, ki v reviji objavljajo kakovostne strokovne članke. To povečuje njeno vrednost in strokovnost ter jo umešča na raven tujih in uveljavljenih revij. Upamo lahko le, da bo tako ostalo tudi v prihodnje.

Brez dvoma smo slovenski čebelarji dobro organizirani, dokaz za to pa je tudi 110 let nepretrganega izhajanja naše strokovne revije, saj to brez dobre organiziranosti ne bi bilo mogoče. Če se čebelarji v prejšnjem stoletju ne bi sami organizirali, po večini s svojimi lastnimi sredstvi, bi bilo čebelarstvo v Sloveniji gotovo slabše razvito. Zaradi dobre organiziranosti je imel korist vsak čebelar, ki je bil član čebelarske organizacije. Če ne drugega, je v reviji našel ustrezne strokovne nasvete, ki so mu pomagali znižati stroške čebelarjenja, preprečiti izgube in pridelati več čebeljih pridelkov. Tudi zato je zdaj v Sloveniji več kot 8.000 čebelarjev, ki čebelarijo s približno 170.000 čebeljimi družinami in z njimi pridelajo od 2.000 do 3.000 ton medu na leto, več ton cvetnega prahu in voska ter skoraj tona matičnega mlečka. Čebelarji so vključeni v 210 čebelarskih društev, ta pa so povezana v Čebelarsko zvezo Slovenije.

Čebelarstvo je pomembna kmetijska panoga in predvsem zato morajo tako čebelarji kot država zaradi opravevanja in čebeljih pridelkov tudi v prihodnje zagotoviti obstoj čebelarske strokovne revije Slovenski čebelar. Obstoj strokovne čebelarske revije je nujen tudi zato, ker je njena osrednja naloga postala ohranitev naše kranjske čebele, ki je ogrožena tako v svetu kot tudi pri nas. ■

Novice iz sveta

Besedilo: **Franc Šivic**

Španija

Po podatkih španske državne direkcije za statistiko so se cene medu v zadnjih mesecih zvišale za približno 10 odstotkov. Po novem stane 1 kg cvetličnega medu v sodih 1,98 €, maninega medu v sodih 2,27 €, 1 kg cvetličnega medu v kozarcih 3,64 €, maninega medu v kozarcih pa 3,89 €. Te cene veljajo tako pri različnih nacionalnih združenjih kot pri posameznih velikih čebelarjih.

Sicer pa se nadaljujejo afere s prepovedanimi ostanki v uvoženem medu. Od marca do junija 2008 so v EU odkrili kar 14 pošiljk, ki niso ustrezale predpisom, od tega po večini v Španiji. Več kot polovico zavrženega medu izvira iz Kitajske, vzrok za reklamacijo pa je bila vsebnost prepovedanega antibiotika eritromicin. Poleg kitajskega medu je bil zavržen tudi med iz Argentine (oksitetraciklin), Madžarske (nitrofurazon), Egipta (sulfametazin) in Litve (sulfatiazol), saj so v vseh vzorcih našli sredstva za zdravljenje hude gnilobe. Zaradi pomanjkljive higiene je bil zavržen tudi med v kozarcih iz Ukrajine.

Čebela na materini dušici (*Thymus serpyllum*),
foto: Igor Holy

Nemčija

Skupina članov posebne koordinacijske skupine s kratico CBG, ki nasprotuje proizvodnji nevarnih pesticidov koncerna Bayer, je na državnem tožilstvu v Freiburgu kazensko ovadila predsednika uprave te družbe W. Weninga. Očitajo mu, da Bayer že leta in leta po vsem svetu prodaja za čebele nevarne insekticide, od katerih sta zlasti najnovejša, poimenovana Gaucho in Poncho, letos v Veliki Britaniji, Nemčiji, Italiji, Švici, Avstriji, ZDA in celo v Sloveniji povzročila množične pomore čebel. Kljub temu da je vedel za pomore, ni ukrenil ničesar, da bi jih ustavil. Prodaja omenjenih sredstev je za Bayer zelo donosna, saj je koncern z insekticidoma samo v zadnjem letu zaslužil skoraj 800 milijonov evrov. To je tudi vzrok, da Bayer kljub škodi, ki jo vsako leto povzročita čebelarjem po svetu, tako trdovratno vztraja pri njuni proizvodnji in prodaji. Zaradi zastrupitev je bila pridelava medu v prizadetih državah manjša za 60 odstotkov, da ne govorimo o škodi, ki jo sredstvi povzročata kmetijstvu zaradi nezadostnega oprashaevanja.

Tožnik želi med drugim vedeti, kakšne ukrepe je zaradi spomladanskih zastrupitev predvidel Bayer, da omenjena strupa v prihodnje na nemškem tržišču ne bosta več v uporabi. Sklicuje se tudi na francosko vlado, ki je prepovedala zaščito sončničnega in koruznega semena z imidaklopridom, aktivno snovjo Gaucha. V Franciji prepoved velja tudi za klotianidin, ki je aktiven v Ponchu.

Omenjeni koordinaciji pod vodstvom Philippa Mimkesa se je kot tožnik pridružil tudi čebelar Fritz Hug, katerega čebele so odmrle zaradi zastrupitve s Ponchem. Več o tem procesu na: <http://www.cbgnetwork.org>.

Italija

Mauro Marzona, poklicni čebelar iz Verzegnis, vasice blizu Tolmezza v Furlaniji, je začel čebelariti leta 1980. Kmalu je spoznal, da bi se bilo mogoče s čebelarstvom preživljati, zato je pustil službo strojnega tehnika v servisni delavnici kmetijskih strojev in se začel ukvarjati samo s čebelami. Zdaj ima skupaj z rezervnimi na petih satih pri-

bližno 600 čebeljih družin. Letošnja sezona ni bila najboljša, poleg tega pa mu je spomladi odmrlo precejšnje število družin. Zaradi vračanja posojil banki je moral spomladi kljub nizki ceni prodati skoraj 20 ton medu. Ker se je v prihodnjih nekaj mesecih cena medu občutno zvišala, bi zdaj za enako količino zaslužil skoraj dvakrat več.

Skoraj tretjino svojega pridelka proda doma, saj ima v okviru gospodarskih prostorov tudi lično urejeno trgovnico. Veliko pozornosti namenja kakovosti medu. Sklenil je, da bo prihodnje leto zamenjal vse doslej že zaležene mediščne sate, tudi tiste, ki so bili zaleženi samo enkrat. Zato je letos začel pri vseh DB-panjih uporabljati matično rešetko, ki je prej ni imel. V Italiji je bila namreč navada, da so imeli v polovičnih mediščnih nakladah namesto desetih samo devet ali celo osem satov. Ker so čebele tako satje precej odebelle,

matice vanj praviloma niso zalegale, tako da je ostalo deviško. Ob slabih pašah pa je satje ostalo nekoliko tanjše, zato so ga matice zalegle.

Plodiščno satje menja po dveh ali treh letih. Če je zelo temno, ga vrže naravnost v peč, saj ima s kuho satja več stroškov, kot bi zaslužil za vosek. Preostalo dobro satje zloži v palete in pošlje v Bologno, kjer ga v posebnem laboratoriju razkužijo z gamažarki. Postopek je sicer drag, vendar je to najboljša metoda boja proti čebeljim boleznim. Ali je kateri od slovenskih čebelarjev že kdaj pomislil, da bi satje razkuževal na ta način?

Viri:

1. Die neue Bienenzucht, št. 9, 2008.
2. Vida apicola, št. 150, julij-avgust 2008.
3. Ustna informacija. ■

Varoza, rezistenca in virusi

Besedilo in foto: **Milan Meglič**

Varoja je zajedavec, ki se hrani s hemolimfo čebel. Škoda, ki zaradi izgube krvi nastane pri čebeli v razvojni dobi v celici ali pozneje pri odrasli čebeli, je odvisna od količine izgubljene krvi, to pa je spet odvisno od števila varoj, ki zajedajo ličinko bubo ali odraslo čebelo. Posledici tega sta zmanjšana zmogljivost in krajša življenjska doba čebel.

Vzrokov, da varoje iz ene čebelje družine prehajajo v drugo, je več:

- Ropanje se lahko dogaja celotno aktivno sezono, zlasti pa v brezpašni dobi. Že nekdanje je veljalo, da je za ropanje skoraj vedno kriv čebelar, in to velja še dandanes.
- Nalet čebel je sicer običajen pojav, bolj izrazit pa je, če so panji skupaj (čebela se ne vrne v svoj panj, temveč v drugega).
- Tako imenovani »absconding efekt«, pri katerem čebele zaradi velikega napada varoj zapustijo svoje družine in se vletijo v druge panje.
- Premeščanje čebel in zalege iz ene družine v drugo.
- Rojenje.
- Premeščanje čebel z enega stojišča na drugo v okviru manjšega območja.
- Prevažanje čebel na krajše ali daljše razdalje.
- Prodaja ali nakup čebel (suhih čebel ali čebeljih družin z zalego ali brez nje).

Rezistenca (odpornost) varoj na akaricide – gre za pojav, pri katerem se varoje tako rekoč »navadijo« na določena sredstva za njihovo zatiranje, zato ta niso več učinkovita. Pojav je znan že dalj časa, saj so morali čebelarji prav zaradi tega že v preteklosti zamenjati številna kemična sredstva za zatiranje varoj. Odpornost se ne pojavi nenadoma, saj je to proces, ki lahko traja eno leto ali več, odvisno od številnih dejavnikov, končni rezultat pa je, da določen akaricid varoje ne uničuje več. V Sloveniji sta zdaj registrirani dve kemični sredstvi, pri katerih je mogoč tudi pojav rezistence: Bayvarol, ki ga uporabljamo takoj po paši, in Perizin, ki ga uporabljamo za zimsko zatiranje varoj.

Da bi varoje postale odporne na alternativna sredstva, kot so na primer mravljinčna, mlečna in oksalna kislina ali pripravki na podlagi eteričnih olj, je po mnenju strokovnjakov manj verjetno.

Virusi so majhni infekcijski delci (vidni so le z elektronskim mikroskopom), ki nimajo lastne presnove. Virusi se razmnožujejo po vdoru v gostiteljevo celico, ki jo reprogramirajo tako, da celica ne opravlja več svojih funkcij, temveč proizvaja viruse.

V čebelji družini že od nekdanj obstajajo različni virusi, kljub temu pa so le redkokdaj povzro-

čali večje probleme (na primer virus mešičkaste zalege itd.). Virusi so v čebelje telo po navadi vdirali prek hrane, včasih pa tudi na druge načine. Po vdoru varoj pa se je to občutno spremenilo, seveda v škodo čebel.

Zdravila proti virusom za zdaj ni. Ubijata jih vročina (na primer satje v sončnem topilniku) in očetna kislina, s katero zavarujemo satje pred voščeno veščo (2 ml 60 % očetne kisline na 1 liter prostornine).

Varoje in virusi

Veliko večja škoda pa lahko nastane, če varoje prenašajo viruse, saj v tem primeru pridejo naravnost v kri – hemolimfo čebele. Ker hemolimfa obliva tako rekoč vse notranje organe čebele, so zato tudi vsi izpostavljeni okužbam z virusi. Škoda, ki jo povzročijo virusi, pa je v tem primeru veliko večja kot zgolj izguba določene količine hemolimfe.

Za ponazoritev lahko primerjamo nevarnost, ki preti človeku zaradi ugriza neokuženega in okuženega klopa. Izguba majhne količine krvi zaradi ugriza klopa človeku ne povzroči tako rekoč nikarkršne škode. Povsem drugače pa je, če je klop okužen z virusom klopnega meningitisa, ki ima za človeka lahko usodne posledice.

Enako se dogaja v primeru varoj. Če varoje niso okužene z virusi, čebelam ne povzročijo veliko škode, če pa so varoje okužene z virusi, ima to lahko zanje katastrofalne posledice.

Čebelarjevi ukrepi za reševanje teh problemov:

- Preventivno mora poskrbeti, da se ne pojavi ropanje, če pa se to že dogaja, ga mora prekiniti.
- Čebelarjeva dolžnost je, da ob morebitni uporabi Bayvarola in Perizina odkrije začetke pojavljanja odpornosti varoj na ti sredstvi. Zato mora preverjati uspešnost zatiranja (koliko varoj je odpadlo in predvsem koliko varoj je po zatiranju ostalo v čebelji družini). Če ugotovi pojav rezistence, naj takoj preneha uporabljati določeno sredstvo in uporabi drugega. Le na ta način bo preprečil, da bi izgubil čebele zaradi uporabe sredstva, katerega učinkovitost se zmanjšuje ali morda sploh ni več učinkovito.
- Pri rojih neznanega izvora naj čebelar izvede postopek zatiranja varoj, pozneje pa naj roj tudi opazuje.
- Na svojem stojišču naj dosledno obvladuje varoje, tako da zaradi njih ne bo propadla

V tem primeru je bil povzročitelj invalidnosti čebele virus deformiranih kril.

nobena družina (oz. posledično zaradi virusov, ki so jih vanjo verjetno prenesle varoje).

- Na svojem stojišču naj poskrbi, da prag škodljivosti nikoli ni presežen (glej knjigo »Varoja, čebela, čebelar«), še bolje je: čim manj varoj, tem manjše tveganje.
- S sosedi čebelarji naj sodeluje tako pri izbiri sredstva za zatiranje varoj kot tudi pri načinu zatiranja.
- Čebelar prevaževalec naj s čebelarji lasniki zemljišč, na katera svoje čebele, izmenja informacije o napedenosti njihovih čebeljih družin z varojami, katero sredstvo so uporabljali in kako bodo nadzirali ali zatirali varoje, dokler bo imel čebele na njihovem stojišču. Če prevaževalec uporablja akaricid, na katerega se lahko pojavi rezistenca, mora že zaradi dobrih čebelarskih odnosov in odgovornosti do drugih čebelarjev to informacijo posredovati tudi njim.
- Čebelar, ki kupuje čebele, bi moral vedeti, s katerim sredstvom prodajalec čebel obvladuje varoje. Ni dovolj samo zagotovilo, da je prodajalec zatiral varoje, pomembno je torej tudi, s katerim sredstvom. Če je namreč uporabil isti akaricid, na primer Bayvarol ali Perizin, lahko

Strokovnjaki v povezavi z varojami omenjajo predvsem pet čebeljih virusov:

Kratica	Angl. poimenovanje	Slov. poimenovanje
ABPV	acute bee paralysis virus	virus akutne čebelje paralize
SBPV	slow bee paralysis virus	virus počasne čebelje paralize
KBV	Kashmir bee virus	kašmirski čebelji virus
CWW	cloudy wing virus	virus motnih kril
DWV	deformed wing virus	virus deformiranih (iznakaženih) kril

s čebeljimi družinami prenese tudi varoje, ki so na to sredstvo odporne (v takem primeru čebelar kupi skupaj s čebelami tudi varoje, na katere določeno sredstvo ne deluje več). Če bo čebelar pri kupljenih čebelah uporabljal isto sredstvo, hkrati pa ne bo preverjal uspešnosti, bo verjetno kmalu tudi ob svoje čebele.

Povzetek

Varoje dandanes čebelarjem povzročajo velikansko gospodarsko škodo. Propad družin zaradi varoj neposredno prizadene predvsem lastnika čebel oz. čebelarja. Zaradi zmanjševanja števila čebel na določenih območjih pa se lahko pojavijo tudi motnje pri vzdrževanju ekološkega ravnovesja. Dolžnost čebelarja je, da čebel ne bo izgubljal zaradi varoj. Če se je to komu zgodilo letos, naj bo to zadnjič in nikoli več!

Čebelarji bi se morali zavedati problemov, ki jih lahko povzročajo rezistenca in zlasti varoje, okužene z virusi. Primer klopnega meningitisa pri človeku nam je lahko opozorilo in primer, kako je treba zmanjševati tveganja pred škodo, ki jo lahko povzročijo rezistenca in nekateri virusi, ki

jih z virusi okužena varoja prenaša v hemolimfo oz. v kri čebel.

Viri:

1. Pohl, F. (2005): Bienen-krankheiten, Vorbeugung, Diagnose und Behandlung. Fanckh – Kosmos Verlag GmbH&Co. KG, Stuttgart.
2. Meglič, M. (2005): Program usposabljanja čebelarjev na področju zatiranja varoje. I del: Seminar, Čebelarstva zveza Slovenije.
3. Meglič, M., Auguštin, V. (2007): Varoja, čebela, čebelar. Čebelarstva zveza Slovenije.
4. Pohl, F. (2008): Varroose erkennen und erfolgreich bekämpfen (Genersch, E. Schädigung der Bienen – Varroa destructor als Überträger von Viruskrankheiten). Frackh-Kosmos Verlag GmbH&Co.KG, Stuttgart
5. Dainat, B., Imdorf, A., Charriere, J.-D., Neumann, P. (2008): Bienenviren. Schweizerische Bienen-Zeitung, št. 5, str 6–9.
6. Več avtorjev, Meglič, M. (2008): Čebelarji priročnik, Zatiranje varoj, str. 97–102.
7. Ritter, W. (2008): Nationales und Internationales Referenzlabor am CVUA Freiburg. Kan man Waben aus mit Viren infizierten Völkern weiter verwenden? Die neue Bienenzucht, št. 5, str. 167. ■

Po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko povpraševanje!

Predelava voska

- Ponujamo Vam možnost, da ste navzoči pri predelavi Vaših starih satov in surovega voska, zaradi samo ene poti pa prihranite čas in denar.
- Potrebna je predhodna najava po telefonu +43-(0)3475/2270.
- Predelava je izvedena z napravo, ki je opremljena z najmodernejšo tehniko.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki popolnoma izključujeta možnost okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas predelave je približno 3 ure za 20 kg surovega voska in 4 ure za 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo satnike vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po izjemno ugodni ceni.
- Kadar koli je mogoča zamenjava starih satov in surovega voska za satnice.
- Ponujamo Vam tudi možnost, da plačate samo predelavo.

HÖDL

Informacije

**Wachsverarbeitung Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75
A-8493 Klöchl - Steiermark, Avstrija**

Tel./faks: +43(0)3475-2270

E-pošta: info@wachs-hoedl.at

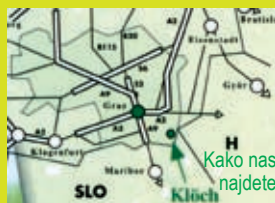
Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:

ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00

sobota 8.00–12.00

Sporazumevamo se v nemškem jeziku.

**Naše satnice
lahko kupite
tudi v podjetjih
Logar
trade, d. o. o.,
iz Šenčurja in
CERES, d. o. o.,
iz Martjanel.**

Kako nas
najdete

Vesele in žalostne dogodivščine s čmrlji

Besedilo in foto: dr. Janez Grad

Čmrlj *Bombus haematurus* na kosteničevju iz družine kovačnikovk

Foto: Miran Nerat

Nova vrsta čmrlja c Sloveniji - *Bombus haematurus*

Bil je lep sončen dan, 19. maj 2007. Na cvetočem grmu kosteničevja (*Lonicera*) iz družine kovačnikovk (*Caprifoliaceae*), ki raste ob mojem domu v vasi Petelinje (občina Dol pri Ljubljani), sem nenadoma zagledal čmrlja, kakršnega dotlej še nisem videl. Živahno se je spreletaval s cveta na cvet. Po moji oceni je bil približno enake velikosti kot matice vrste *Bombus pratorum*; bil je črn z dvema zlatorumenima pasovoma dlačic, prvim na temenu in drugim, širokim približno 6 mm, na zadku, konec zadka pa je bil črn. Nabrane je imel že tudi nekaj obnožine. Poklical sem nečaka Mirana Nerata, da ga je fotografiral, ker sam nisem imel pripravljenega fotoaparata. Posnel je kakih šest fotografij. Tri fotografije sem 31. decembra 2007 poslal tudi kolegom Danilu Bevku, dr. Andreju Gogali, Aljažu Jeniču in dr. Petru Kozmosu ter jih prosil za mnenje. Odgovoril mi je dr. A. Gogala, ki je menil, da je to verjetno *Bombus pratorum*, katerega rdeč zadek na fotografiji ni viden.

Seveda njegov dvom ni bil upravičen, ker je bil zadek v resnici črn, vendar se v polemiko nisva spuščala, saj sam takrat še nisem vedel za čmrlja *Bombus haematurus*, ki živi na sredozemskih otokih, v Srbiji južno od Beograda, zadnja leta pa širi svoj življenjski prostor po Balkanu, na Madžarsko in Slovaško ter naprej na severozahod, v Avstrijo in Nemčijo. Po videzu ima točno tak vzorec dlačic kot čmrlj, ki sem ga opisal zgoraj –

glej <http://www.wildbienen.de/b-haemat.htm>, kjer ga imenujejo kar »madžarski čmrlj (Ungarische Hummel)«. Potem pa je Aljaž Jenič 29. maja 2008 na območju Ljutomera ujel primerek tega čmrlja in ga poslal dr. A. Gogali, da opredeli vrsto. Ker tega ni mogel, se je posvetoval s študentom doktorskega študija Thibautom De Meulemeesterjem z univerze Mons-Hainaut v Belgiji ter mu poslal tudi pri meni posneto fotografijo, ta pa se je posvetoval še s prof. Rasmontom. Potrdila sta, da je na fotografiji res čmrlj *Bombus haematurus*, kot je predvideval že dr. A. Gogala.

Ali se čmrlj širi na severnejša območja Evrope, ker se Zemlja segreva, ali pa so vzroki drugačni, še ne vemo. Prav tako ne vemo, ali bo pri nas lahko obstal ali pa ga bo pregnalo naše nestanovitno in iz leta v leto bolj spreminjajoče se vreme. Zanimivo bo vsekakor, če bo kdo našel tudi njegovo gnezdo in če bomo spoznali še več njegovih navad in značilnosti.

Čmrlji v spalnici

Junij 2007. V podstrešnem stanovanju večnadstropne hiše na Jesenicah na Gorenjskem živi s svojo štiričlansko družinico čebelar Andrej Markel; čebele ima na Primorskem. Hčerkici, ena je osnovnošolka, druga še v vrtcu, spita v spalnici pod strešnim oknom, ob nasprotni steni pa je omara z oblekami. Kako veliko ljubezen do čebel in čmrljev čuti in goji ta družina, pove tale prigoda.

V sredo, 13. junija 2007, mi je telefoniral do tedaj neznan moški (mojo telefonsko števil-

ko je dobil na ČZS) in me prosil, ali mu lahko iz omare v spalnici odstranim čmrlje, ker družino preveč motijo, da bi jih še lahko prenašali. Takoj sva se sporazumela, da gre najverjetneje za vrsto *Bombus hypnorum*, saj se ti čmrlji radi naselijo tudi v gospodarskih poslopijih in hišah, če najdejo primeren prostor. Tako si je pri njih matica spomladi poiskala mesto za gnezdo kar med oblačili, zloženimi na polici (volneni puloverji in podobno) omare v spalnici, kamor je priletavala skozi priprto strešno okno nad posteljo, na kateri sta spali deklici. Ljubezen do koristnih žuželk in neverjetna potrpežljivost sta bila poglavita razloga, da je družina prenašala to nevsakdanjo »nadlogo«. Potem pa se je družina čmrljev začela povečevati, izlegale so se nove in nove delavke. Če je bilo okno zaprto, so si iznajdljivi čmrlji poiskali vstop v spalnico kar skozi balkonska vrata kuhinje. Za Marklove so postajale razmere nevzdržne, čeprav jih še noben čmrlj ni pičil. To je bil pravi mali čudež, ker so *Bombus hypnorum* znani po svoji napadalnosti, kadar branijo gnezdo; v takem primeru človeka in okoličnice divje obletavajo in tudi pičijo.

Ker živim v vasi Petelinje, na polovici poti med Ljubljano in Litijo, sem se res težko odločil, da grem po čmrlje na Jesenice; tudi žena me je rotila, naj ne grem. Vendar nisem našel druge rešitve, kot da sem gospodu Marklu obljubil, da pridem ponje. Domenila sva se za petek, 15. junija 2007 zvečer, ko bodo vsi čmrlji v gnezdu. Proti večeru sva se z ženo odpeljala cilju naproti;

od bencinske črpalke na Jesenicah nama je pot do svojega doma kazal kar g. Markel. Oblačen dan je zvečer prešel v deževnega. Na Jesenicah in po vsej Gorenjski je potem ves večer »lilo kot iz škafa«.

Z g. Marklom sva ogrebanje izvedla tako, da sva pod oblačila na polici potisnila velik kos lepenke, ki je preprečil, da bi se satje čmrljev zmečkalo, potem pa sva vse skupaj položila v veliko zeleno plastično vrečo za smeti ter jo zavozlala. Vse to sva počela v spalnici, pri tem pa je večje število čmrljev izletelo iz gnezda in brenčalo po sobi ter po kuhinji. G. Markla so tudi dobro opikali po rokah, mene pa ni pičil noben. Pobegle čmrlje sem nato polovil v stekleničke in okrog 23. ure sva se z ženo poslovila od prijazne družinice. Zaradi zapor delov cestišča in preusmerjanja z enega pasu na drugega ter močnega deževja je bila vožnja domov pravi hazard in »molil sem«, da se ne bi zgodila kaka nesreča. V okolici Ljubljane se je potem dež unesel in vse je bilo lažje.

Doma sem, oblečen v čebelarstvo zaščitno obleko proti pikom in z gumijastimi rokavicami na rokah, prenesel vrečo v skoraj prazno sobo s pečjo za centralno kurjavo v kleti. Nato sem »garderobo« s čmrlji vred izlekel iz vreče, satje preložil v panj in še več ur lovil čmrlje, ki so se razbežali po sobi. Imel sem celo še toliko volje, da sem jih fotografiral; preložitve v panj sem končal naslednjega dne ob 3. uri zjutraj.

Čmrlji so novo domovanje sprejeli brez težav z orientacijo; vletavali so v panj, kot da bi bili že ves čas na tem mestu. Ta vrsta čmrljev ima kratko življenjsko (razvojno) dobo in 8. julija so iz družine že izletavale na praho mlade matice, število delavk se je hitro zmanjševalo, 30. julija pa je bil panj že prazen.

Letos spomladi sta se k čmrljaku vrnila dve lani izleženi matice »jeseničanki« in razvili vsaka svojo družino. Obe družini sta bili zelo močni (tudi hudi!) in sta do zdaj že končali vsaka svoje enoletno razvojno obdobje.

Kersnikova lipa padla na čmrljak – postavili novega

Na robu gozda za poslopjem ČCS na Brdu pri Lukovici je stala košata in visoka lipa, last potomcev pisatelja Janka Kersnika. Njeno deblo je bilo že delno preperelo in zagnani slovenski čebelarji so pred leti v odprtino v njem vgradili lep panj s čebelami. Čebele v panju niso obstale, tako da je bil ta že leto ali dve prazen.

Bilo je 22. junija 2007. Pred tem so bili dnevi sončni in vroči z občasnim vetrom. Lipa je bila

Družina čmrljev *Bombus hypnorum*

Novi čmrljak in še nedokončan »kozolček« za čebele samotarke ob Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici

vsa v cvetju, na njem pa je bilo vse polno čebel. Popoldne tega dne je veter zapihal z nekaj močnimi sunki. Kot so povedali zaposleni v gostilni »Pri čebelici«, so med 16. in 17. uro zaslišali močno hreščanje, potem pa so videli, da se je lipa podrla. Deblo se je preklalo in njegov večji del s krošnjo in vejami se je zrušil naravnost na čmrljak, ki je stal kakih 10 m proč od nje, od lipe pa je ostal le pokončen štrcelj debela. Dan pozneje, 23. junija, sva z ženo nameravala pokositi travo okrog čmrljaka, kar je bila že najina stalna prostovoljna naloga, zato sva se odpravila na ČCS. O tem, kaj se zgodilo prejšnji dan, nisem vedel ničesar, zato sem bil dobesedno šokiran ob pogledu na prizor, ki ga je bilo mogoče videti: zdelo se mi je, kot da na podrtem čmrljaku leži velikanska pošast.

Od desetih panjičkov v čmrljaku se jih je videlo le nekaj, drugi pa so bili prekrti z vejami in listjem lipe. Čmrlji *Bombus pascuorum* so še izletavali, panjev z *Bombus humilis* in *Bombus hortorum* pa se ni videlo. Če bi lipo lahko takoj razžagali, bi jo čmrlji kar dobro odnesli, vendar je bilo treba čakati nekaj tednov, da je zavarovalnica ocenila nastalo škodo; k sreči je imela ČZS čmrljak zavarovan. Od čmrljaka razen temeljev in panjičkov ni ostalo nič uporabnega. V naslednjih dneh je občasno izdatno deževalo, zato je panjičke, ki so bili še vedno pod podrto lipo, napadla sivozelena

plesen, družine čmrljev pa so tako opešale, da si niso več opomogle.

Sledila je obnova oziroma kar postavitve novega čmrljaka. Predvsem zaradi izjemnega prizadevanja tajnika ČZS g. Tomca so že 3. oktobra na mestu starega začeli postavljati podoben nov čmrljak, osmerostrani paviljon. ČZS je med drugimi poslal svojo ponudbo za izdelavo in postavitve čmrljaka tudi mizar g. Belaj iz Nove Štife pri Gornjem Gradu ter nato skupaj s sinom Damjanom odlično in racionalno opravil to nalogo, hkrati pa izdelal še okvir (»kozolček«) za vgraditev lesenih plošč za domovanje čebel samotark. Gospodar ČCS g. Zajc je letos spomladi še zasteklil okna in izdelal potrebne dodatne kovinske elemente za »kozolček«. V okviru letošnje delovne akcije ČZS, ki je bila 19. aprila, smo potem postavili »kozolček« in čmrljak s premazom zaščitili pred vremenskimi vplivi. Poleg zahvale trem članom komisije za alternativne oprasaevalce (ge. Repe, Tršarju in Gradu) velja zahvala tudi Čebelarskemu društvu Dolsko, njegovemu predsedniku g. Mlakarju, organizatorju sodelovanja s komisijo za alternativne oprasaevalce, in njihovim članom g. Dežmanu, Kalarju in Mihelčiču, še posebej za pomoč pri delu in za nakup premaza, čopičev in rokavic. ČD Dolsko je sodelovalo tudi pri postavitvi prvotnega čmrljaka. Novi čmrljak je zdaj že na ogled vsem ljubiteljem čmrljev in čebel. ■

Kongres apiterapije v Passauu

Besedilo: **Andreja Kandolf**

Konec marca v nemškem mestu Passau tradicionalno poteka tridnevni kongres apiterapije. Gre za vedo, ki se ukvarja z uporabo čebeljih pridelkov za medicinske namene oz. za lajšanje težav ob boleznih, okrevanju po boleznih ...

Datum kongresa ni izbran naključno, saj ga vedno pripravijo ob svetovnem dnevu apiterapije. Na ta dan smo Slovenci še posebej ponosni, saj so za svetovni dan apiterapije izbrali rojstni dan dr. Filipa Terča. Ta je bil sicer po rodu Čeh, vendar je dolga leta deloval v Mariboru. Bil je čebelar in zdravnik. Kot čebelar je ugotovil, da so mu čebelji piki, ki se jim čebelar kljub zaščiti ne more povsem izogniti, ublažili revmatične bolečine. To svoje spoznanje je razvijal še naprej, tako da je že leta 1879 uspešno in množično zdravil revmatične bolnike.

Ob robu kongresa so organizatorji pripravili tudi manjšo mednarodno razstavo izdelkov iz čebeljih pridelkov, kot so npr. kreme z dodatkom propolisa, medu, matičnega mlečka, kreme za obraz, roke, šamponi s čebeljimi pridelki, tinkture propolisa, sublimatorji za propolis, ampule matičnega mlečka, bonbone, mila iz propolisa, na moje presenečenje pa je veliko razstavljalcev prodajalo tudi cvetni prah izkopanec.

Na predavanjih so predavatelji poudarili, da je za uporabo čebeljih pridelkov v apiterapiji nujno ohraniti njihovo kakovost, torej, zagotoviti, da niso izpostavljeni toploti ali svetlobi. Izhodišča o kakovosti medu je predstavil slovenski predavatelj, doc. dr. Janko Božič. Predavatelji so tudi opozorili, da se med ene vrste zelo razlikuje od medu druge vrste, zato moramo vedno, kadar govorimo o njegovi uporabi, povedati tudi, o kateri vrsti govorimo. Glikemični indeks akacijevega in kostanjevega medu je veliko nižji kot npr. glikemični indeks gozdnega medu, zato sta prva tudi veliko primernejša za prehrano diabetikov.

Predavateljica iz Francije je opozorila tudi na odnos čebelarja do čebele. Čebelar se mora do čebel vesti spoštljivo, ne sme jim povzročati stresa. Po njenem mnenju je množično izginjanje čebeljih družin v zadnjem času prav posledica stresa.

V Španiji so ugotovili, da njihovi medovi iz družine usnjatic (rožmarin, materina dušica, sivka) vsebujejo velike količine timola in kamforja (eterično olje), ki sta koristna za terapevtsko uporabo medu.

Predavatelji iz Brazilije so predstavili različne vrste brazilskega propolisa. Med drugim so ga upo-

Ponudba apiterapevtskih izdelkov je bila pestra rabljali pri zdravljenju miši, ki so bile izpostavljene cigaretnemu dimu, in z njim dosegli pozitivne rezultate. Na histološkem preparatu so se značilne izboljšave pokazale pri tistih miših, ki so suh propolis uživale oralno. Ta vpliv pripisujejo antioksidativni aktivnosti flavonoidov in substance artemilin C.

Podobno dobre rezultate je predstavila zdravnica iz Romunije, ki ji je s kombinacijo čebeljih pridelkov in zelišč uspelo ozdraviti hudo bolezen prebavil.

Zdravnik iz Bosne in Hercegovine je ugotovil, da je mešanica medu, matičnega mlečka in cvetnega prahu koristna za zdravljenje plešavosti. S takšno mešanico je ozdravil 17-letnico in 22-letnika, ki sta izgubila vse lase. Lasje v naravni barvi so jima znova zrastle po 18 mesecih.

Med lahko uporabljamo tudi za celjenje ran, vendar ga moramo prej za kratek čas izpostaviti gama-žarkom, da v njem uničimo morebitne spore *Clostridium botulinum*. Med pospeši celjenje ran, škodljivih učinkov niso opazili.

Precej pozornosti je bilo namenjene tudi strupu. Prikazali so način zbiranja strupa, ki pri čebelah ne povzroča stresa. Strup deluje protivnetno, treba pa bo še ugotoviti, katere sestavine so najučinkovitejše. Verjetno imajo pri tem pomembno vlogo proteini.

Na kongresu je bilo predstavljenega še marsikaj zanimivega, med drugim pa so izvedli tudi praktične demonstracije, npr. kam vbrizgamo strup, če čutimo bolečino, kako vdihavamo mikroklimo v panju, masažo z medom ... ■

Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnem panju v oktobru

Besedilo in foto: **Janko Goričan** – Sv. Danijel pri Dravogradu

Priprava na zimo

Vse hitreje se nam približuje zimski čas. Oktober je mesec, v katerem se čebelje družine začnejo pripravljati na zimo. V drugi polovici meseca ima večina matic zelo malo zalege, nekatere pa že popolnoma prenehajo zalegati. Če smo proti koncu septembra ali v začetku oktobra iz panjev odvzeli trakove Bayvarol, lahko hkrati ocenimo tudi zaloge hrane ali ugotovimo morebiten tihi rop. Obvezno pa pri takem pregledu ne smemo pozabiti pregledati količine cvetnega prahu, saj je ta zelo pomemben ob začetku zaleganja prihodnje leto. Korekcijo bomo opravili le tam, kjer je to nujno potrebno. Zdaj si družine že oblikujejo zimsko gručo, zato si prinašajo hrano v celice, v katerih se je izlegla še zadnja zalega, v celici, v kateri se izleže še zadnja čebela, pa si družina po navadi ustvari središče gnezda. To je lahko tudi ob steni panja, zato opravimo korekcijo in ga pomaknemo v sredino. To družini omogoča normalno prezimovanje.

Pozornost bomo namenili tihim ropom, ki ogrožajo predvsem nekoliko slabše družine. Če se pojavi tihi rop, s krmiljenjem ne moremo več nadomestiti odnesenega, lahko pa družini dodamo polne sate z zalogo hrane. Zdaj je čas, da poskrbimo za odvod vlage iz panjev, nekoliko problemov pa nam pri tem povzročajo čebele same, saj s propolisom zadelajo vse reže in mreže na okenjih. Sam za AŽ-panje uporabljam 5 cm debelo penasto gume, pri nakladnih panjih pa pitalnik po končanem krmiljenju pomijem in ga pustim praznega. Treba pa ga je toplo odeti, da ne izgubimo toplote, ker pa je potrebne in koristne tudi nekaj vlage, s prezračevanjem ne smemo pretiravati.

Oktobra poskrbimo in pregledamo:

- da je v panjih dovolj hrane in cvetnega prahu;
- da dolgožive zimske čebele niso izrabljene; družino smo krmili dovolj zgodaj, da smo za to uporabili še poletne čebele, te pa vsaj pri nas niso imele veliko dela;
- da na žrelo namestimo zapore, s čimer preprečimo vstop rovkam;
- da uredimo okolico in čebelnjak, v katerem po potrebi prebarvamo panje.

To so dobre razmere, ki jih za prezimitev čebelje družine ustvari čebelar, če pa zazimimo slabe, posamezne izropane čebelje družine, bomo spomladl zelo razočarani. V tem primeru je dve slabi družini bolje združiti, tako da dobimo eno povprečno, ki ima možnost prezimitve.

Paziti moramo, da imamo ob stenah panja vedno sate s hrano in da so ti v celoti pokriti. Pozimi je tam vedno veliko kondenza, in ker je nepokrita hrana higroskopična, se skisa in zaplesni, to pa je za čebele pogubno.

Zaželeno je, da čebelja družina čim močnejša pričaka zimo.

Sam bi si želel vedno take družine, da bi obsedale vse sate, torej zelo živalne, kajti te prezimujejo veliko lažje in bolje, manj so dovzetne za bolezni, bolje se grejejo, porabijo manj zimске zaloge in se spomladl hitro razvijejo. Delajmo tako, da je jeseni takih družin čim več. To naredimo tako, da

- imamo v panjih visoko zmogljive matice, kar smo dosegli z njihovo odbiro;
- je v panjih od začetka vzreje zimskih čebel do konca zaleganja dovolj hrane;
- v panjih ni brezmatičnih družin;
- smo dobro poskrbeli za zdravstveno stanje čebel.

Če nam je vse te prvine uspelo vnesti v prakso, bodo naše ljubljenske dobro pripravljene na zimo.

Opravila v AŽ-panjih

Tudi zdaj ne smemo biti povsem brezskrbni glede zatiranja varoj. Testiranje je obvezno, saj so prav najmočnejši panji lahko kje v naravi staknili pobegli roj in ga oropali. Te čebele pa s seboj lahko prinesejo tudi varoje. Če se to zgodi v začetku meseca, nam lahko povzroči veliko škodo. Vsekakor varoje tudi na odraslih čebelah povzročijo

5 cm debela penasta guma

Pokrit pitalnik, zadaj vrata, ki so prav tako prekrita s 5 cm debelo penasto gumo.

jo običajno škodo, saj so čebele, ki so jih poškodovale varoje, bolj dovzetne za druge bolezni, ki jih povzročajo virusi (teh pa je po doslej znanih podatkih več kot dvajset vrst). Če poenostavim: veliko število ran daje veliko možnosti za razvoj virusov.

To leto je bilo v naših krajih dokaj skopo, čebele so nabrale le nekaj cvetličnega medu, ki smo ga čebelarji točili samo enkrat. Mediti je začela lipa, vendar je medila le kratek čas, tako da so čebele satje napolnile samo do polovice, potem pa je medenje skoraj prenehalo. Ob deževnih dnevih, ki jih je bilo letos kar nekaj, sem družine krmil z 20 do 25 dag sladkorne raztopine, s tem pa sem do zimskega krmjenja v avgustu kontinuirano vzdrževal zalego. Oktobra bomo poskrbeli za čistočo in red v čebelnjaku ter nastavili pasti za miške, ki vznemirjajo čebele. Pripravili si bomo opaže, panje stisnili in zatesnili reže med njimi. Tako nam mrzli in vlažni zimski vetrovi ne bodo povzročali večjih težav. Pri AŽ-panjih, kot sem že omenil, namesto vrat vso zimo uporabljamo 5 cm debelo penasto gumo.

Oprava v nakladnih panjih

Tako kot pri drugih vrstah panjev tudi v nakladne panje ne posegamo veliko. V prejšnji številki

sem opisal, kako temeljito zložimo panj pred krmljenjem. Ker pa začnejo čebele včasih gnezdo urejati nekoliko drugače, kot smo si predstavljali, zlasti, če je središče ob steni, ga pomaknemo v sredo, s tem pa smo že opravili potrebno korekcijo. Tudi v teh panjih pazimo, da so pokriti sati s hrano ob steni. Kolikor bolj se pomikamo proti sredini, toliko več satov lahko pustimo manj pokritih.

V optimalnih panjih je v nakladi za zimo 12 satov. Iz njih odzvamemo en sat, ulice pa nekoliko razširimo, tako da se širina vsake poveča za 2 mm. To čebelam omogoča, da jih je v ulici nekoliko več, zato se bolje grejejo, imajo pa tudi lažji prehod. Tudi oddaljenost od sten povečamo za 2 mm. O tem načinu sem prvič slišal pri g. Zidariču iz Ruš in od takrat naprej ga uporabljam tudi sam.

Pregledamo tudi shranjene naklade s satjem, saj je očetna kislina, ki jo uporabljam za ta namen, hlapljiva. Zato jo moramo občasno dolivati, to pa počnemo vsaj toliko časa, kdokler so dnevne temperature ozračja še višje od 15 °C, saj se voščena večča pri nižjih temperaturah ne razvija več. ■

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR
Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10
Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA OB PARKU
Tyršova 26, Maribor
Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas:
Pon.: 9h - 13h in 15h - 18h Čet.: 9h - 13h
Tor.: 9h - 13h Pet.: 9h - 13h in 15h - 18h
Sre.: 9h - 13h in 15h - 18h
Sobota, nedeljo, prazniki zaprto

V naših enotah vam nudimo:

- čebelarstvo opremo in pribor
- darilno embalažo
- stekleno, kartonsko, keramično in plastično embalažo
- voščene satnice vseh velikosti
- lesene satnike za satnice

- zaščitno opremo in pribor za čebelarje
- čebelarstvo literaturo
- sladkor, sladkorne pogače
- vse vrste čebeljih pridelkov
- kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov

GSM: 051/348-426 / e-mail: jana.pp@amis.net

Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na prejemnikove stroške.

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Veterinarski nasveti za oktober

Besedilo: **Borut Preinfalk, dr. vet. med.**, Veterinarska fakulteta,
Nacionalni veterinarski inštitut, enota Ljubljana

Oktober se konča aktivna čebelarstva sezona. Čebele so nakrmjene in pripravljene na prezimovanje. Čebeljega gnezda razen v izjemnih primerih ne razdiramo. Če smo v poletnih mesecih uspešno zatrli varoje, nam do zime ni več treba posegati v panje. Glede na to se bom nekoliko ozrl na letošnjo akcijo zatiranja varoj z zdravilom Bayvarol.

Večina čebelarjev je zdravilo prejela v drugi polovici julija, in ker to poletje po kostanju ni bilo tako rekoč nobene paše več, so takoj po točenju kostanjevega medu lahko začeli v panje vstavljati to sredstvo. Vsak čebelar je skupaj z zdravilom prejel še navodila za uporabo, formular za zapisovanje odpada varoj ob poletnem in zimskem zatiranju in poročilo o zimskih izgubah. Tudi v Slovenskem čebelarju, št. 7–8, je bil natančno popisani potek akcije razdeljevanja zdravila in način njegove uporabe. Pred vstavljanjem trakov z Bayvarolom, je bilo treba ugotoviti naravni odpad varoj ter izračunati in zapisati njihov povprečni dnevni odpad. Po vstavitvi trakov je bilo nujno redno štetje odpadlih varoj v desetdnevni presledkih. Če zatiranje varoj ni bilo izvedeno na predpisan način, ne moremo imeti točnih informacij o stopnji na-

padenosti čebeljih družin in seveda tudi ne o učinkovitosti zdravila.

Na podlagi ugotovitev ob poznejših rednih pregledih čebelnjakov lahko zatrdimo, da velika večina čebelarjev v svojih panjih nima testnih mrež ali jih ima le v enem oz. dveh panjih in da so naravni odpad ugotavljali le redkokateri posamezniki. Tudi testne mreže so v večini primerov neprimerne in premajhne ali pa vanje lahko pridejo čebele in mravlje ter odnesejo odpadle varoje. Pravih informacij o učinkovitosti zdravila Bayvarol tako nimamo, zato bomo morali počakati do prihodnje pomladi, da bomo videli, koliko čebeljih družin bo ostalo živih.

Poseben problem so čebelarstvi dnevniki, v katere je treba vpisovati nakup in uporabo zdravil, datume točenj medu ter obiske veterinarja oz. veterinarskega inšpektorja. Take dnevnike imajo v takšni ali drugačni obliki vsi čebelarji, ki so prejeli zdravilo, toda le redkokateri so ga sploh odprli, kaj šele, da bi kaj zapisali vanj. Akcija razdeljevanja zdravila Bayvarol je torej pokazala, da povprečen čebelar v svoje znanje in delo s čebelami ni pripravljen vložiti kaj več, kot je nujno potrebno, zato so temu primerni tudi učinki. ■

Biosušilnice SUŠA za sušenje cvetnega prahu in topljenje kristaliziranega medu

Blaž Okorn, s. p.,
Sp. Sorica 1a,
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517,
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net

Sušiti je mogoče tudi sadje,
zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Navodilo za zatiranje varoj pri zimskih čebelah

Besedilo: Nacionalni veterinarski inštitut

Ugotovitve ob epizootioloških poizvedbah na terenu kažejo na hujšo invadiranost čebeljih družin z varojami na območjih, na katerih je bil spomladanski razvoj hitrejši, pašne razmere pa boljše. Poletno zatiranje varoj je bilo v nekaterih čebelarstvih uspešno, v nekaterih je izostalo, posamezni čebelarji pa z učinkovitostjo Bayvarola niso bili zadovoljni. Zaradi teh razlogov pozivamo čebelarje, da v vseh čebeljih družinah preverijo število naravno odpadlih varoj ter da v hudo napadenih družinah še pred zimskim zatiranjem zmanjšajo njihovo populacijo.

Svetujemo, da prvi del zatiranja varoj pri zimskih čebelah v družinah, v katerih je septembra naravni odpad presegel tri varoje na teden, opravite v prvi polovici oktobra. S tem boste v družinah zmanjšali napadenost in jih razbremenili večje navzočnosti tega zajedavca.

V tem času lahko družine:

1. pokapamo raztopino s sredstvom **Perizin**,
2. pokapamo raztopino **oksalne kisline**,
3. popršimo z **mlečno kislino**.

Zimsko zatiranje opravimo predvidoma decembra oz. tedaj, ko v družinah ni več zalege.

Če smo varoje zatirali že septembra oz. oktobra, pazimo, da jih bomo decembra zatirali z drugim sredstvom. Ob zatiranju s sredstvom Perizin ali z oksalno kislino mora biti zunanja temperatura **višja od + 5 OC, ob zatiranju z mlečno kislino pa višja od + 8 OC**. Po vsakem zatiranju je treba število odpadlih varoj preveriti z ustreznimi testnimi vložki, po zadnjem pa je treba njihovo število sporočiti na NVI. **Med delom uporabite osebna zaščitna sredstva (masko, rokavice)!** Sredstvo Perizin lahko po vnaprejšnjem naročilu dobite na Nacionalnem veterinarskem inštitutu. Pogoj za izdajo zdravila je predložitev dnevnika zdravljenj. ■

MEDOVITE RASTLINE

Jesenska vresa

Besedilo in foto: **dr. Robert Brus**,
Biotehniška fakulteta, Oddelek za
gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Jesenska vresa (*Calluna vulgaris*) po količinah medicinine, ki jo daje, ne spada med najbolj ključne medovite rastline, pomembna je predvsem zaradi zanesljivega in rednega cvetenja. Čeprav so mnenja o njegovi primernosti deljena, njen med ponekod uporabljajo kot pomembno zimsko hrano za čebele.

Pri jesenski vresi najprej zbode v oči, da je edina vrsta v rodu. Razširjena je po skoraj vsej Evropi razen v južni Italiji in Grčiji, najdemo jo še na severu Norveške, v zahodni Sibiriji in v Mali Aziji. Obširne resave gradi na primer na Škotskem in marsikje v Skandinaviji. V Sloveniji avtohtono raste po gozdovih, resavah, barjih in zaki-

Bližnji pogled na cvetove

Cvetoč grmiček jesenske vrese (Calluna vulgaris)

sanih travnikih od nižine do subalpskega pasu, na karbonatni podlagi pa jo najdemo le, kadar je prst na njej zakisana. Pri nas obširnejših resav ni, zato pa so bile nekoč za naše čebelarje zelo zanimive in za dobro pašo uporabne resave na Hrvaškem, predvsem v Liki. Ob sedaj veljavnem režimu na meji pa je ta možnost seveda močno omejena. Mnoge sorte jesenske vrese zaradi lepega in dolgotrajnega cvetenja ali zaradi dobre pokrovnosti sadimo tudi kot okras, največkrat v skalnjakih, vendar pa so te površine za resnejšo čebeljo pašo razmeroma malo pomembne. Kljub temu omenjam, da so sadike različnih sort vrese na razpolago v skoraj vseh okrasnih drevesnicah, saj gre za zelo priljubljeno vrsto.

Jesenska vresa je vednozelen, do 30 cm velik grmiček s pokončnimi in lahko lomljivimi vejicami, pogosto se razrašča v gostih blazinah. Koreninski sistem je gosto razraščan in močno otežuje rast drugim vrstam, tudi drevesnim. Listi so navzkrižno razporejeni v 4 različnih redih in so enostavni, luskasti, do 3 mm dolgi. Je enodomna in pretežno žužkocvetna, delno tudi vetrocvetna vrsta, cveti jeseni od avgusta do septembra (od tod njeno ime!). Cvetovi so značilno rožnati, dvo-spolni in 4-števni, čaša pa je 3-4 mm dolga.

Znana je kot skromna pionirska vrsta in dobro uspeva na revnih tleh. Potrebuje kislja tla in se

izogiba apnenca, odlično uspeva na peščenih tleh. Raste predvsem v zakisanih in suhih, svetlih gozdovih in obširnih resavah, lahko tudi na vlažnih barjih. Prenaša tudi močno sušo, vendar v takšnih leti slabo cveti in daje zelo slabo pašo. Z gostimi blazinami varuje tla pred erozijo, močno izčrpana tla pa s svojim opadom do neke mere izboljšuje in ustvarja razmere za uspevanje zahtevnejših vrst. Hkrati lahko jesenska vresa onemogoča ali otežuje naravno pomlajevanje, na suhih rastiščih pa celo povečuje možnost gozdnih požarov.

V obdobju od avgusta do začetka oktobra je lahko jesenska vresa dobrodošla medonosna vrsta, čebele na njej nabirajo nektar in cvetni prah. Donosi so največji pri na novo odprtih cvetovih na eno- do dvoletnih poganjkih, še zlasti, če ti zrastejo na požganih površinah. Medtem ko velja v severnoevropskih državah vresa za zelo pomemben vir nektarja, ga v južnejših deželah največkrat uvrščajo med manj pomembne. Posamezen cvet vrese lahko izloči 0,14 do 0,58 mg nektarja/dan, koncentracija sladkorja v nektarju pa je srednja in znaša med 23 % in 52 %. Šimić navaja, da dnevni donos na vresi znaša največ do 3 kg/panj in letni donos na panj med 10 in 15 kg, na Poljskem pa so poročali o letnih donosih/panj med 2 in 39 kg. Potencialni donos nektarja,

Poganjki s plodovi

podatki so iz Rusije, Romunije in Francije, pa je med 100 in 200 kg/ha. Jesenska vresa je ponekod, zlasti pa v Franciji, tudi zelo pomemben vir cvetnega prahu. Posamezen cvet proizvede do 17.000 pelodnih zrn, tvor pa je sivkastobel.

Še vedno ni popolnoma razjasnjena primerenost medu jesenske vrese za prehrano čebel v zimskem času. Šimič navaja, da je v ta namen primeren in pogosto uporabljan, medtem ko se zdi, da je v severni in zahodni Evropi za to manj primeren, v Veliki Britaniji odsvetujejo zimsko prehrano čebel samo s to vrsto medu. Med jesenske vrese je največkrat rumen do rdečkastorjav, aromatičen, nekoliko grenak, zaradi visoke vsebnosti beljakovin pa ga je, kadar ni mešan s cvetličnim medom, zelo težko točiti.

Viri:

1. Brus, R., (2005): Dendrologija za gozdarje. Univerzitetni učbenik, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 408 str.
2. Brus, R., (2008): Sto grmovnih vrst na Slovenskem. Tehniška založba Slovenije, 215 str.
3. Crane, E., Walker, P., Day, R., (1984): Directory of important world honey sources. London: International Bee Research Association, 384 str.
4. Fitschen, J., (1994): Gehölzflora. Quelle & Meyer Verlag Heidelberg, Wiesbaden.
5. Rollof, A., Bärtels, A., (1996): Gehölze. Band I., Stuttgart: Eugen Ulmer Verlag, 694 str.
6. Šimič, F., (1980): Naše medonosno bilje. Ljubljana: ČGP Delo, 217 str. ■

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1936

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1936

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/fax 01/ 7551-317
GSM 041 420 200
E-mail: spelakrže@yahoo.com

Je boljši slovenski med za 3 evre ali tisti za 7 evrov?

Besedilo: **Maks Vrečko**

Moj najljubši zajtrk je sestavljen iz svežega belega kruha, imenovanega Gorenc, z ravno prav zapečeno skorjo, Slovenskega čajnega masla Pomurskih mlekarn, slovenskega medu in Alpskega mleka Ljubljanskih mlekarn z 1,6 odstotka maščobe. Hrana za bogove. In kadar tak zajtrk uživava skupaj z 8-letnim sinom Maticem pred njegovim odhodom v šolo, bi zanj lahko zapisali enako, kot piše v oglasu za Mastercard: Neprecenljivo!

Če za zajtrk ješ med najmanj petkrat na teden, ga prej ali slej zmanjka, in ko sem pred časom kupoval novega, sem na svoje veliko začudenje naletel na veliko nesorazmernost. Tako je kozarec medu pri enem slovenskem čebelarju stal 3 evre, pri drugem pa 7,5 evra. Znašel sem se pred dilemo, katerega naj kupim. Na pogled ni bilo razlik – enaka embalaža, v obeh slovenski med, še vrsta medu je bila enaka! Začel sem računati, za koliko bo moj zajtrk dražji, če kupim dražji med. Ob upoštevanju, da imam 1 kg medu za 67 zajtrkov, sem izračunal, da je razlika 0,06 evra za posamezen zajtrk. Šest centov. Veste kaj, toliko pa že dam nase, da ne bom gledal na 6 centov razlike. In zna biti, da je dražji med kakovostnejši. Nizka cena mi je zbužala sum, da mora biti z medom nekaj narobe, ker je tako poceni! Po navadi je namreč cena kakovostnejšega blaga višja. Kupil sem dražjega, čeprav je bil cenejši morda prav tako dober.

V uvodu ste morda opazili, da sem glede zajtrka zelo izbirčen. Kruh je lahko dober ali povprečen in tudi maslo ene mlekarne se lahko precej razlikuje od masla druge mlekarne. Le za med mi je vseeno. Ne prisegam na eno blagovno znamko ali na enega čebelarja, ker je slovenski med zelo dober. No, vsaj sam še nisem naletel na slabega.

Zakaj tolikšna razlika, če je slovenski med dober? Ali prvi čebelar prodaja pod ceno in drugi kuje nersramno visoke dobičke? Nobena od teh predpostavk ni dobra za podobo slovenskega čebelarstva. Kaj pa zlata sredina? 5,5 evra ali 6 evrov? Zna biti v redu, če čebelar ve, zakaj prodaja po taki ceni. Podlaga za izračun cene so lahko njegovi lastni stroški, čeprav malce dvomim, da imajo naši čebelarji z majhnim številom panjev take izračune. Morda seštejejo stroške materiala, stroškov dela pa gotovo ne obračunajo. Pravica vsakega posameznika je, da svoje delo zaračuna ali tudi ne. Se pa sprašujem, ali kupci spoštujemo odločitev čebelarja, da svojega dela ne zaračuna?

Verjetno ne. Sam sem že kupil med, ki je bil dražji.

Sum pa mi zbužajo tudi zaokrožene cene. Pri ceni 3 evre, 5 ali 7 evrov za kilogram imam vedno občutek, da me nekdo vleče za nos. Nihče me ne bo prepričal, da je cena po izračunu vseh stroškov (pa če delo vračunamo ali ne) vedno zaokrožena!? Gotovo je cena po vseh kalkulacijah, denimo, 4,86 evra za kilogram. Potem pa čebelar lepo zaokroži navzgor in po suhem spravi v žep 14 centov. Očitno me kot kupca ne ceni. Če je cena po vseh kalkulacijah slučajno 5,28 evra in jo torej čebelar zaokroži navzdol, je to prav tako slabo. S tem pokaže, da ne ceni ne sebe in ne čebel. No, morda sem samo jaz tako občutljiv na cene. Je pa zanimivo, zakaj cen ne zaokrožujejo tudi v vseh mercatorjih, sparih, tuših in podobnih trgovinah!

V sodobnih tržnih časih bi lahko ceno določali na podlagi ponudbe in povpraševanja. Aha, to pomeni, da bo letos med zaradi vseh težav, ki so prizadele čebele, za najmanj 40 odstotkov dražji. Manj čebel bo seveda proizvedlo manj medu, zato se bo cena zvišala. Teoretično to pomeni, da bo cenejši med stal 4,20 evra, dražji pa 9,80 evra. Ali pa bosta oba čebelarja tudi zdaj zaokrožila ceno? 4 evre in 10 evrov? Hja ... Še vedno bom raje kupoval dražji med. Verjetno ta čebelar bolje zdravi varozo in je med tudi zaradi tega dražji. Sicer nimam pojma, kakšna bolezen je to, a upam, da ne vpliva na kakovost medu.

O dilemi, koliko naj bi stal 1 kg medu, med čebelarji verjetno potekajo vroče debate. Del čebelarjev zagovarja nizke cene in verjetno trdi, da medu ni mogoče prodajati dražje kot po 5 evrov. Drugi del zagovarja nasprotno stališče in verjetno trdi, da je tako nizka cena neekonomična in da bi med morali prodajati po najmanj 6 evrov, da »pridejo skozi«. Zakaj ne bi za odgovor povprašali čebel? V končni fazi so med podarile čebelarju, nič mu niso zaračunale. Saj znani pregovor pravi: »Po čebelah se vižej!«

Zajtrki so zanimiva stvar. Misli odtavajo daleč, včasih predaleč. Domišljam si, da bom med enim od takšnih »potovanj« od čebel izvedel odgovor na zanimivo dilemo o ceni medu. Obljubim, da vam ga bom sporočil. Morda pa me boste čebelarji pri tem prehiteli, saj ste bolj povezani s čebelami. Sporočite mi, kako in kaj, saj sem po naravi zelo radoveden. Medtem pa bova z Maticem še kar naprej pridno mazala slovenski med. Je najboljši! Cena? Neprecenljivo! ■

ČD Ljutomer odprlo šolski čebelnjak

Sočasno s praznovanjem 6. čebelarkega praznika 17. maja 2008 na Brdu pri Lukovici so v osrčju Prlekije, v Ljutomeru, v katerem letos praznujejo 140. obletnico prvega slovenskega tabora, pripravili tudi priložnostno slovesnost ob odprtju šolskega čebelnjaka v bližini tamkajšnje OŠ Ivana Cankarja. Obiskovalci so lahko uživali v pestrem kulturnem programu, v katerem so nastopili učenci matične šole in podružnice Cven, oktet s Cvena in mlada folklorna skupina Kulturnega društva Cven, v bogati čebelarški razstavi in pokušnji dobrot iz čebeljega panja.

Za čebelnjak bodo skrbeli mladi čebelarji, člani čebelarkega krožka, ter se na ta način usposabljalji za samostojno delo v čebeljem panju. Ob tem se bodo mladi seznanjali tudi s koristnostjo čebel v našem okolju in uporabo čebeljih pridelkov v vsakdanji prehrani. Za prihodnost pa nam to obeta pomladitev čebelarstev in ohranitev poseljenosti čebel v našem okolju. Čebele so zelo pomembne

Šolski minister Milan Zver in ravnateljica OŠ Ivana Cankarja Ljutomer Darja Kosič Auer ob ogledu šolskega čebelnjaka

Predsednik ČZDP dr. Stanko Kapun in predsednik ČD Ljutomer Branko Bratinščak na slovesnem odprtju šolskega čebelnjaka

za opravevanje kmetijskih pridelkov in vzdrževanje ekološkega ravnovesja. Šolski čebelnjak je sicer v lasti ČD Ljutomer, vendar ga je društvo dalo v uporabo štirim OŠ v občini.

Ob tej priložnosti smo podelili tudi odličja zaslužnim članom ČD Ljutomer. Odličje Antona Janše III. stopnje so prejeli: Janez Vencelj, Vlado Rajner, Jožef Tigeli, Franc Copot, Karel Pavličič in Peter Mesarič. Odličje Antona Janše II. stopnje so prejeli: Branko Bratinščak, Janko Šiško, Ludvik Šauperl, zlato odličje Petra Dajnka pa je prejel Slavko Filipič.

Ob tem naj se zahvalim vodstvu OŠ Ivana Cankarja Ljutomer, posebej ravnateljici ge. Darji Kosič Auer, ki je prisluhnila čebelarškemu društvu in nam ponudila vso potrebno pomoč. Zahvala velja tudi vsem čebelarkam in čebelarjem ter sponzorjem in donatorjem prireditve.

Branko Bratinščak,
predsednik ČD Ljutomer

Pri založbi Narava je v slovenskem prevodu izšla knjiga Jova N. Kantarja:

Matica je pojem

Delo je prevedel čebelarški mojster Franc Prezelj.

Številni avtorji, ki so obogatili vsebino knjige, so vzrejo matic prikazali z vidika čebelarke prakse in z vidika znanstvenega preučevanja. Knjiga na 365 straneh daje natančna navodila tako ljubiteljskim čebelarjem kot tudi poklicnim vzrejevalcem matic za njihovo uspešno delo. V njej boste našli odgovore in napotke za rešitev številnih odprtih vprašanj pri vzreji čebeljih družin in matic.

Informacije po tel.: 041/295 766 ali e-pošti: Franc.Prezelj@siol.net

Lipa za dan Zemlje

Čebelarstvo društvo Carnica Grosuplje je dan Zemlje, ki ga praznujemo 22. aprila, zaznamovalo s posaditvijo lipe pred osnovno šolo v Št. Juriju pri Grosupljem. Ob tej priložnosti je učencem, vrtičkarjem in drugim navzočim o pomembnosti tega dneva govoril predsednik društva Franc Škufca. Svetovni dan Zemlje so prvič praznovali že leta 1970 v ZDA. Zgledu ZDA so sledile tudi druge države po vsem svetu, ki jim ni vseeno, kakšno hrano uživamo, kakšno vodo pijemo in kakšen zrak dihamo. To so človekove dobrine, ki jih ne znamo več varovati in jih uničujemo iz dneva v dan. Pri vsem tem so najbolj prizadete čebele, saj so najbolj ranljiv člen ekosistema. V Sloveniji, Evropi in tudi po svetu so vse pogostejši pojavi izginjanja čebeljih družin. Izgube čebel so se pojavljale tudi v prejšnjih letih, vendar smo jih z vzrejo mladih čebeljih družin uspešno nadomestili. Zaradi letošnjega obsega izginjanja čebeljih družin pa se Škufca boji, da čebelarjem to ne bo uspelo. To bo povzročilo veliko gospodarsko škodo za človeka, še večjo pa za samo naravo.

Prav zato so člani ČD Carnica Grosuplje v sodelovanju z vodstvom osnovne šole Št. Jurij na dvorišču šole in vrtca posadili lipo, ki bo vsem zdajšnjim in prihodnjim rodovom sporočala, da je z naravo treba ravnati spoštljivo. In to ne samo na dan Zemlje, ampak vse dni v letu. Lipo so izbrali zato, ker naj bi kot simbolno slovensko drevo med mladimi krepila zavedanje o pomembnosti varovanja narave, ne nazadnje pa tudi zato, ker je pomemben vir medicine, iz katere čebele proizvedejo zdrav in okusen med.

Na šoli deluje tudi čebelarski krožek, zdaj pa se je mentorica krožka ga. Tomažič odločila za pravo bolj obiskanih naravoslovnih dnevov o čebelarstvu. Na osnovnih šolah, na katere jo povabijo, učencem na zanimiv način posreduje temeljno znanje o čebelarstvu in čebelah, saj je splošna razgledanost pri ljudeh o tem zelo skromna.

Franc Škufca, ČD Carnica Grosuplje

Možnost usposabljanja in izobraževanja

Obveščamo vas, da imamo do konca kalendarkega leta na voljo še nekaj prostih terminov za usposabljanje in izobraževanje čebelarjev. Prosimo vas, da svoje želje glede izvedbe usposabljanj in izobraževanj do konca leta na vašem območju, sporočite med 8. in 15. uro ge. Janji Podlesnik po telefonu, št. 01/729 61 24. Za izvedbo v novembrskih terminih sporočite svoje želje do 5. oktobra, za izvedbo v decembrskih terminih pa do 5. novembra! Usposabljanja in izobraževanja čebelarjev bodo izvedena, če bo nanje prijavljeno ustrezno število slušateljev (najmanj 18). Za zagotovitev večje udeležbe se lahko povežete s sosednjimi čebelarskimi društvi. Seznam izvajalcev ter tem usposabljanj in izobraževanj najdete na spletnih straneh ČZS. Vaše želje glede izvedbe usposabljanj in izobraževanj bomo v okviru terminov, ki so na voljo, skušali upoštevati, kolikor bo to mogoče.

Ocenjevanje medu Grosuplje

ČD Grosuplje vabi vse slovenske čebelarje, da se udeležijo ocenjevanja medov.

Na ocenjevanje se lahko prijavi vsak čebelar, ki je registriran v Republiki Sloveniji.

Pristojbina za ocenjevanje je 15 € za vzorec.

Vzorci morajo biti oddani v steklenih kozarcih z neto maso od 450 do 500 g in zaprti z novimi kovinskimi pokrovi. Za en vzorec so potrebni trije kozarci medu, pridelanega v letu 2008.

Posamezen vzorec mora biti označen v skladu z veljavnimi predpisi. Ob oddaji mora biti podana izjava lastnika vzorca, da je med slovenskega izvora, da so ga nabrale njegove čebele, da ne uporablja antibiotikov, da za zdravljenje varoze uporablja samo registrirana in/ali dovoljena sredstva po navodilih proizvajalca ter da je pri tem upošteval smernice dobre čebelarske prakse.

Senzorično ocenjevanje medu bo 8. novembra 2008, podelitev priznanj in razglasitev rezultatov pa bo v okviru občnega zbora ČD Grosuplje.

Komisija za zbiranje vzorcev bo vzorce sprejemala 18. oktobra 2008, od 16. do 20. ure, v čebelarskem domu Grosuplje, Spodnje Blato 20a.

Vse čebelarje vabimo, da se ocenjevanja udeležijo v čim večjem številu!

Ocenjevanje medu Novo mesto

ČD Novo mesto prireja 3. regijsko ocenjevanje medu. Vzorce lahko odda vsak čebelar, ki ima najmanj 25 kg medu, enakega vzorcu. Podpisati mora izjavo, da so med nabrale njegove čebele, da ne uporablja antibiotikov in da za zatiranje varoj uporablja registrirana in/ali dovoljena sredstva po navodilih proizvajalca. Za en vzorec so potrebni trije kozarci s prostornino 370 ml. Vsak vzorec mora biti opremljen s prelepko in nalepko, izpolnjeno v skladu s Pravilnikom o ocenjevanju medu ČZS.

Vzorce lahko osebno oddate od 18. do 20. oktobra ali jih pošljete po pošti na naslov: Tine Košmerl, Petelinjek 33, Novo mesto (tel.: 07/334 41 91 ali 051/344 512). Pristojbino plačate ob izročitvi vzorca, če ga nameravate poslati po pošti, pa je treba vzorcu priložiti fotokopijo položnice o plačani pristojbini na račun ČD Novo mesto št.: 02970-0018301058; naslov: Dolž, Lipnica 15, 8000 Novo mesto. Pristojbina za en vzorec je 15 evrov.

Senzorično ocenjevanje bo potekalo 25. oktobra 2008. Rezultati ocenjevanj bodo objavljeni na slovesni prireditvi, ki bo predvidoma 29. novembra 2008. Najbolje ocenjeni medovi bodo prejeli bogate nagrade. Podrobne informacije so objavljene tudi na spletni strani Čebelarskega društva Novo mesto: <http://cebelarjinm.com>

Mednarodno ocenjevanje medu

Vabimo vas, da se 25. oktobra 2008 udeležite že 9. mednarodnega ocenjevanja medu, ki ga organizira ČD Sežana. Na ocenjevanje medov so poleg vseh slovenskih čebelarjev vabljeni tudi čebelarji iz tujine. Med bo v skladu s Pravilnikom o ocenjevanju medu v RS ocenjevala državna komisija. Glede na prejete ocene bodo vzorci prejeli bronasto, srebrno in zlato priznanje. Najboljši medovi bodo nagrajeni.

Vzorce je treba oddati od 1. do 20. oktobra, in sicer pri g. Mirku Furlanu, Brkinčeva 24, 6210 Sežana (tel.: 05/734 60 54). Polnjeni morajo biti v steklenih kozarcih z neto maso 450 g in zaprti z novimi kovinskimi pokrovi. Za en vzorec sta potrebna dva kozarca medu. Pristojbina za en vzorec medu je 10 € in jo je treba pred oddajo vzorca nakazati na TRR št.: 10100-0034942111 ČD Sežana. Če boste vzorce poslali po pošti, je treba pošiljki priložiti tudi potrdilo o plačilu pristojbine. Posamezen vzorec mora biti označen v skladu z veljavnimi predpisi. Ob oddaji mora čebelar podpisati izjavo, da so med nabrale njegove čebele, da ne uporablja antibiotikov in da za zatiranje varoj uporablja registrirana in/ali dovoljena sredstva po navodilih proizvajalca.

Podelitev priznanj bo 15. novembra 2008 v društvenih prostorih v Povirju. Po podelitvi si boste lahko ogledali tudi razstavo sodobne čebelarske tehnologije, pripravili pa bomo tudi družabno srečanje in pokušnjo najbolje ocenjenih medov.

Ivan Ateššek, predsednik ČD Sežana

16. ocenjevanje slovenskih medov

ČD Ljubljana Moste - Polje vabi čebelarje na 16. ocenjevanje slovenskih medov, ki bo potekalo v skladu z društvenim pravilnikom o ocenjevanju medu. Čebelarji naj v ocenjevanje oddajo po en vzorec vsake vrste medu. Vzorce naj bodo v 720 ml steklenih kozarcih brez oznak. Na kovinskih pokrovi mora biti nalepka s točnim naslovom čebelarja, telefonsko številko, naslovom njegovega čebelarskega društva in oznako vrste medu. Ob oddaji vzorcev mora čebelar podpisati izjavo, da so med nabrale njegove čebele na ozemlju Republike Slovenije, in izjavo, da med podarja za dobrodelne namene. Kotizacija je 10 € za vzorec. Vzorcev in kotizacije ne vračamo, ne glede na to, ali je bil vzorec nagrajen ali ne.

Vzorce lahko osebno oddate v soboto, 25. oktobra 2008, od 9. do 17. ure, v zadružnem domu v Zadvoru, Cesta II. grupe odredov 43. Vzorce lahko pošljete tudi po pošti, in sicer na naslov: Anton Kremesec, Novo Polje c. XII / 10, 1260 Ljubljana - Polje. Vzorec, ki ga pošljete po pošti, mora biti primerno zaščiteno in opremljen z oznako lomljivo, priloženi pa mu morajo biti prijava z oznako vrste medu, osebni podatki, št. telefona, izjavi o izvoru medu in odstopu vzorca ter znesek kotizacije.

Podrobne informacije dobite po tel.: 031/683 015, 040/556 852 in na spletni strani društva: www.geocities.com/cebelarsko_drustvo_ljmb

Na spletni strani lahko najdete še pravilnik, izjavo in obrazce za prijavo, tam pa bodo objavljeni tudi rezultati ocenjevanja. Vljudno vabljeni

Jože Rus, predsednik ČD Ljubljana Moste - Polje

Ocenjevanje medu v Pomurju

Vabimo vas, da se udeležite devetega ocenjevanja medu, ki ga organizira ČZD Pomurja. Na ocenjevanje so poleg slovenskih čebelarjev vabljeni tudi čebelarji iz sosednjih držav.

Vzorci medu bomo zbirali na Srednji kmetijski šoli v Rakičanu, in sicer od ponedeljka, 20. 10. 2008, do petka, 24. 10. 2008, od 8. do 14. ure. Kotizacija za posamezen vzorec medu je 10 evrov. Za dodatne informacije lahko povprašate po telefonu (št.: 041/606 013 – g. Tratnjek). Kotizacijo lahko plačate tudi na transakcijski račun ČZDP, odprt pri NLB (št.: 0234 0025 4143 681 – za ocenjevanje). Če boste vzorce poslali po pošti, pošiljki priložite tudi fotokopijo nakazila o plačani kotizaciji.

Po Pravilniku o ocenjevanju medu lahko na ocenjevanju sodeluje vsak registriran čebelar ali polnilec medu. Posamezen vzorec medu sestavljajo trije kozarci, ki morajo biti označeni z deklaracijo, na kateri so navedeni vrsta medu, lot (oznaka serije) ter ime in naslov čebelarja, za polnilca pa ime in naslov polnilnice. Vzorci medu morajo biti pakirani v steklene kozarce, katerih neto masa je od 450 g do 500 g, zaprti z novimi kovinskimi pokrovi ter opremljeni s prelepko. Vzorcem medu je treba priložiti še izjavo čebelarja o tem, da je med slovenskega izvora (čebelarji iz tujine morajo navesti pašni okoliš v svoji državi), da je higiensko neoporečen, da ne vsebuje ostankov antibiotikov ali neregistriranih sredstev za zatiranje varoj in da je pri svojem delu upošteval smernice dobre čebelarske prakse. Med ne sme biti starejši od enega leta, čebelar ga mora imeti vsaj 25 kg.

Ocenjevanje vzorcev medu bo 13. 11. 2008 v prostorih Srednje kmetijske šole v Rakičanu. Vzorce bo ocenjevala državna komisija. O rezultatih in datumu podelitve priznanj bodo udeleženci obveščeni po pošti.

Dr. Stanko Kapun, predsednik ČZDP

OBVESTILA ČZS

5. vseslovenski shod kmetov

KGZS bo v nedeljo, 12. 10. 2008, od 12. ure naprej na Ponikvi in Slomu pri Šentjurju organiziral tokrat že 5. vseslovenski shod pri zavetniku slovenskih kmetov, kmetijstva in kmetijskega slovstva bl. Antonu Martinu Slomšku. Ker smo tudi čebelarji del slovenskega kmetijstva, vas vabimo, da se shoda udeležite v čim večjem številu. Še posebej vabimo praporščake, saj bodo s prapori zelo obogatili in polepšali srečanje. Prosimo vas, da udeležbo praporščakov sporočite do 1. 10. 2008 v tajništvo ČZS (ga. Zajc, tel.: 01/729 61 00).

Čebelarska literatura

ČZS ima na voljo nadvse zanimivo literaturo, videokasete, DVD-je, nalepke, letake, odličja in diplome ter revijo Slovenski čebelar. Podroben seznam s cenami je bil objavljen v Slovenskem čebelarju št. 5, maj 2008, na str. 177. Za vse dodatne informacije pokličite tajništvo ČZS na tel. št.: 01/729 61 00.

Obvestilo vodstvom čebelarskih društev

Tako vodstvo ČZS kot tudi sam si želim čim bolj dejavno sodelovati s čebelarji po vsej Sloveniji. Ena izmed možnosti za to je tudi udeležba vodstva ČZS na večjih čebelarskih prireditvah. Zato vodstva čebelarskih društev in območnih zvez še enkrat prosim, naj vabila na prireditve pošljejo vsaj mesec dni prej oz. naj vsaj mesec dni prej ČZS sporočijo datum prireditve. Le tako bo mogoče zagotoviti udeležbo vodstva ČZS na večini vaših prireditev. V jesensko-zimskih mesecih je teh prireditev zelo veliko, številne pa se tudi časovno prekrivajo. Tako je bilo na primer samo 13. septembra po Sloveniji kar šest čebelarskih prireditev. Za morebitno neudeležbo se sicer organizatorjem že vnaprej opravičujem. Vsekakor pa skrbim, da se prireditve v različnih krajih Slovenije udeležujem/-mo čim bolj enakomerno. Hvala za razumevanje!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Urnik usposabljanj za jesen 2008 II

Datum	Čas	Tema	Predavatelj	Lokacija	Kontakt
2. okt	16.00	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	Maks Vrečko	Kulturni dom Rogaska Slatina	g. Janžek 031/608 879
6. okt	16.00	Usposabljanje na področju zatiranja varoj	Milan Meglič	Povir 52 a	g. Atelšek 041/649 142
24. okt	18.00	Vzreja čebeljih matic za lastno uporabo	Boštjan Noč	ČD Škofja Loka, Brode	g. Novak 041/590 166
26. okt	9.00	Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik	Povir 52 a	g. Atelšek 041/649 142
1. nov	16.00	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	Maks Vrečko	Družbeni dom Krka	g. Zaletelj 041/775 333
7. nov	16.00	Vzreja čebeljih matic za lastno uporabo	Boštjan Noč	Gasilski dom Dobrna	ga. Podlesnik 01/7296 124
8. nov	9.00	Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik	Družbeni dom Krka	g. Zaletelj 041/775 333
18. nov	16.00	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	Maks Vrečko	Mozirje	g. Purnat 041/791 231

Popravek lokacije izobraževanj

Obveščamo vas, da je v SČ št. 9 prišlo do napake pri objavi Urnika usposabljanj za jesen 2008 I. Objavljena je bila napačna lokacija nekaterih izobraževanj. Izobraževanja napovedani za 6. in 26. oktober se bosta dejansko izvedli na pravilni lokaciji v Povirju 52 a. Za napako se vam iskreno opravičujemo.

Seznam preskuševalcev medu

V letu 2008 so se na Biotehniški fakulteti izšolali prvi preskuševalci medu, katerih glavna naloga je sodelovanje na senzoričnih ocenjevanjih medu. V nadaljevanju objavljamo seznam preskuševalcev, organizatorje ocenjevanj medu pa pozivamo, da jih vključijo v komisije za ocenjevanje medu.

Priimek in ime	Kraj	Telefon
Božnar Primož	Polhov Gradec	031/712876
Gosar Franc	Vodice	041/767595
Gostiša Andrej	Ljubljana	041/883744
Kandolf Andreja	Hrastnik	040/436514
Kavčič Alojz	Litija	01/8981448
Knežič Stanislav	Kočevje	040/455855
Kržič Igor	Begunje pri Cerknici	041/657293
Sobočan Anže	Dobrova	031/423339
Vičič Edvard	Cerknica	041/657297
Šaupperl Tomaž	Limbuš	041/726175
Kovačević Ivana	Velenje	041/936306
Podrižnik Franc	Nazarje	03/5834142
Legat Lovro	Bled	031/371952
Mali Jožef Friderik	Golnik	04/2565110

Markič Janez	Naklo	031/365021
Mur Jože	Gorenja vas	031/309841
Okršlar Aleš	Preddvor	04/2551090
Strupi Franci	Cerklje	031/663001
Zadražnik Ivan	Kranj	041/839941
Babič Klavdijo	Gračišče	041/825680
Logar Jugoslav	Pivka	041/391174
Roj Stanislav	Koper	051/315874
Cerovšek Rafko	Mirna Peč	041/415640
Kastelic Anton	Novo mesto	041/854115
Kobe Franc	Novo mesto	041/940606
Movern Franc	Semič	041/372699
Movern Janez	Semič	041/571644
Plut Stane	Semič	041/358557
Sever Jožef	Semič	041/901246

Dobrodelno-izobraževalna akcija

Letošnja čebelarstva dobrodelno-izobraževalna akcija v vrtcih in osnovnih šolah bo 21. novembra. Predsedniki društev so že septembra prejeli navodila ter nalepke in prelepke za označitev medu. Prepričani smo, da nam bo kljub slabi letini uspelo zbrati dovolj medu, da se bodo lahko z njim posladkali vsi otroci v vrtcih. Nekoliko več težav pričakujemo v Mestni občini Ljubljana, v kateri je kar tretjina vseh otrok v državi. Zato prosimo vse čebelarje, ki lahko prispevate kak kilogram medu več, da nam to sporočite na tel. št.: 01/729 61 10

Seznam čebelarских preglednikov

Čebelarje obveščamo, da je v jesenskem času pričela delovati pregledniška mreža. Čebelarске preglednike smo porazdelili po celotnem območju Slovenije, njihova naloga je brezplačno terensko svetovanje in pomoč čebelarjem pri reševanju problemov v čebelarstvu. V nadaljevanju objavljamo seznam čebelarских preglednikov, ki delujejo po Sloveniji.

Okoliš	Priimek in ime	Telefon
Obalno-kraški	Atelšek Ivan	041/649142, 05/7342667
	Bencič Zdenko	031/321324, 05/6802675
	Cernatič Martin	041/528751, 05/3078709
	Skrtno Branko	041/484174
	Šabec Zorko	070/758752
	Šavli Danijel	041/664562
	Trobeč Grozdan	040/295854, 05/7690055
	Primorski	Ozebek Simon
Rodman Aleš		031/298302, 05/3640066
Rupnik Ciril		041/475308, 05/3742309
Ružič Slavko		031/689155, 05/3024952
Sivec Marija		031/870709, 05/3885856
Notranjski	Jenček Vladimir	031/369102, 05/7571847
	Logar Jugoslav	041/391173, 05/7571016
Gorenjski	Freljih Jože	040/622750, 04/5192565
	Knific Jože	051/216790, 04/5958854
	Legat Lovro	031/371952
	Meglič Milan	041/636005
	Mur Jože	031/309841, 04/5181615
	Osterman Jože	031/360467, 04/2531495
Ljubljanski	Blejec Matej	041/774990, 01/8327231
	Borštnik Branko	031/336905, 01/7881490
	Cerk Rudolf	01/7546268
	Cirer Anton	031/651366, 01/7235430
	Knežič Stanislav	01/8951950
	Marinko Roman	051/391121, 01/3651168
	Prezelj Franc	041/295766, 01/8315445
	Seražin Boris	041/728119, 01/7052623
	Sivec Marija	031/870709, 05/3885856
	Šnajdar Žarko	031/803070, 01/8942124
	Tomažič Janez	051/441135, 01/7872356
	Žunko Dušan	031/870709, 05/3885856
	Dolenjski	Kobe Franc
Koželj Anton		01/7875893, 031/619961
Sajtl Vinko		07/3081838, 041/546528

Belokranjski	Vajda Milan	031/615927, 07/3058302
	Veselič Jožef	041/499191, 07/3059004
	Žvab Janez	051/606404
Zasavski	Bičanič Karlo	040/327531, 03/5641133
	Otmarn Brvar Štefan	031/591077, 03/5627430
Koroški	Goričan Janko	041/332698, 02/8788448
	Linasi Vladimir	040/228505, 02/8845111
	Proje Maksim	040/190184, 02/8239069
	Tretjak Franc	041/420104, 02/8872967
Celjski	Babnik Peter	041/211295
	Čopar Ivan	041/665178, 03/5831869
	Gradišnik Gorazd	040/801073, 03/4922007
	Jernej Andrej	040/650850, 03/5741820
	Kokelj Stane	040/268803, 03/7592390
	Kovačević Ivana	041/936306
	Kropivšek Janez	031/241522, 03/5725207
Podravski	Cesar Marko	041/609348, 02/3313552
	Čuš Martin	041/758017, 02/7732341
	Kamplet Mihael	02/6134191
	Lorenčič Darko	02/6445011
	Slanič Marjan	041/699554
Pomurski	Čiček Stanislav	041/530688
	Kovačič Srečko	041/574375, 02/5496033
	Madjar Jakob	041/598356, 02/5241655
	Panker Franc	051/888455, 02/5304106
	Sinic Avgust	041/590492, 02/5461022
	Tratnjek Franc	041/606013, 02/5421739

Oksalna kislina

Čebele pogosto pestijo številne tegobe, kot so bolezni, različni zajedavci in posledice zastrupitev s pesticidi, kljub veliki skrbi čebelarjev in rednemu zatiranju pa je njihov največji sovražnik še vedno pršica *Varroa destructor*. Da bi bili v boju proti temu zajedavcu čim uspešnejši, Javna svetovalna služba v čebelarstvu organizira zbiranje naročil za raztopino oksalne kisline za zimsko zatiranje varj.

Naročilnico, ki jo dobite na spletni strani: www.czs.si, naj društva najpozneje do **15. oktobra 2008** po pošti pošljejo na ČZS s pripisom – za oksalno kislino.

Naročeno raztopino vam bo dobavitelj skupaj z navodili za pravilno in varno uporabo ter računom poslal po povzetju na naslov vašega društva. **Cena za liter raztopine oksalne kisline skupaj z DDV-jem je 3 EUR.** Društva naj prejeti račun fotokopirajo in kopije posredujejo prejemnikom raztopine, ti pa naj jih vložijo v svoje dnevnik veterinarskih posegov.

FRANC GRAJZAR
1933–2008

Franc Grajzar se je rodil 25. 1. 1933 v Valburgi pri Smedniku blizu Medvod. Njegov oče je bil čebelar, zato ga je že kot majhnega fantiča vodil k svojim čebelam. V kranjičih je čebelaril že njegov ded, tako da je bilo čebelarstvo v družini tradicija. Neposredno pred II. svetovno vojno je kot sedemletnik na srečelovu na čebelarški veselici zadel čebeljo družino v štirisatnem prašilčku, vendar sta jo z očetom takoj premestila v devetsatni AŽ-panj. Takrat se je ob pomoči očeta začela njegova samostojna čebelarstva pot. Takoj po vojni je kupil še dva AŽ-panja, dva pa mu je podaril še oče. Tako je do svojega petnajstega leta, ko mu je umrl oče, čebelaril s petimi družinami. Po očetovi smrti so si štirje otroci razdelili očetovih 24 AŽ-panjev in nekaj »eksportovcev« (9-satni polovičar). Med njegovim šolanjem v Ljubljani sta mu pri čebelarjenju pomagala brata, pa tudi sestra je ogrebla marsikateri roj. Po odsluženi vojaščini je svoje čebelarstvo povečal najprej na 24, potem pa na 30 panjev. Prevažal jih je na skoraj vse paše po Sloveniji, v začetku februarja tudi na reso v vas Reka pri Cerknem na Idrijskem, kamor so jih del poti vozili celo na vozovih z volovsko vprego. A trud je bil poplačan, če so bili aprila panji polni medu rese in čebele močne. Pozneje si je kupil tovornjak, predelan v prevoznik čebelnjak. Z njim je prekriziral vso Slovenijo, velikokrat skupaj z bratom Stanetom, ki je tudi dolgoletni čebelar in prevaževalec. Najbolj je bil vesel, če si je pri točenju medu lahko pomagal z elektromotorjem in z ometalnikom pri ometanju čebel. Sam je delno vzrejal tudi svoje matice. Do nedavnega je čebelaril s 50 gospodarskimi 10-satnimi AŽ-panji in 25 rezervnimi družinami.

Ko se je poročil, sta si z ženo Vero zgradila družinsko hišo na Viru pri Domžalah ter vzgojila hčer in sina. Sin Miran bo čebelarstvo tradicijo v družini nadaljeval skupaj s svakom Boštjanom Vindšnurerjem, ki je sicer letos postal tajnik družine Krtina.

Že leta 1977 je Franc Grajzar postal tajnik Čebelarstva družine Domžale. Ves čas je bil

zelo vdan svoji matični čebelarški organizaciji. Prevzel je veliko funkcij in opravil zelo veliko organizacijskega dela. Njegove najpomembnejše funkcije so bile: od leta 1977 do 1981 je bil tajnik Čebelarstva družine Domžale in član UO medobčinskega ČD Kamnik - Domžale, od leta 1982 do 1984 je bil član izvršnega (zdaj upravnega) odbora ZČDS (zdaj ČZS), od leta 1984 do 1990 je bil predsednik ČD Domžale, od leta 1984 do 1992 je bil predsednik nadzornega odbora ZČDS, od leta 1994 do 2001 je bil predsednik Čebelarstva družine Domžale, od leta 1996 do 2000 predsednik ČD Domžale, od leta 2000 predsednik častnega razsodišča ČZS, od leta 1996 je bil član komisije in ožje delovne skupine za Kolektivno blagovno znamko (KBZ) za med pri ČZS, pooblaščen čebelarški preglednik za zdravstveno varstvo čebel, pooblaščen preglednik medu za KBZ ter član ali predsednik še nekaterih občasnih komisij pri ČZS.

Zelo pomemben in v zgodovino zapisan bo ostal tudi njegov prispevek k pripravi čebelarstva terminološkega slovarja, ki ga je pripravljala posebna skupina pri SAZU-ju. Žal ni dočakal izida tega pomembnega dela v začetku septembra. Bil je izjemno dejaven član ČD Domžale, saj je sodeloval pri vseh dogodkih Čebelarstva družine oz. Čebelarstva društva Domžale v zadnjih desetletjih, prav tako pa tudi v ČZS, pri kateri je bil zadnjih nekaj let tudi član uredniškega odbora Slovenskega čebelarja in pisec strokovnih člankov, predvsem mesečnih opravil. Pripravil je tudi svojo spletno stran in je rad sodeloval na čebelarških forumih, veliko dela pa je vložil tudi v pripravo KBZ ČZS za slovenski med.

Za svoje požrtvovalno delo je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje ter tudi najvišje odličje – odličje I. stopnje. Ob odprtem grobu se je poleg sorodnikov od njega poslovila množica čebelarjev, predstavnikov ČZS, SAZU ter predstavnikov sosednjih društev, ki so jih spremljali praporščaki s prapori. V imenu ČD Domžale se je od pokojnega Franca poslovil tajnik g. Stane Renner, v imenu SAZU in Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pa ga. Ljudmila Bokal.

Spoštovanega prijatelja, čebelarstva in društvenega delavca, pisca, ljubitelja narave in skrbnega čebelarja bomo člani ČD Domžale in drugi zelo pogrešali. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Janez Mihelič, predsednik ČD Domžale

Dnevi apiterapije

ČSS in Komisija za apiterapijo vas v **petek, 10. 10. 2008, ter soboto, 11. 10. 2008, vabita na Dneve apiterapije**, ki jih bomo pripravili v na Brdu pri Lukovici.

Na predavanjih bomo pozornost namenili cvetnemu prahu. Predavatelji so priznani zdravniki in drugi strokovnjaki z izkušnjami pri zdravljenju z apiterapijo.

Program:

Petek, 10. oktobra 2008, 16.30:

- Apiterapija – Franc Grošelj, dr. med. prim.
- Uporaba cvetnega prahu – Franc Grošelj, dr. med., prim. Majda Kurinčič Tomšič, dr. med.
- Tehnološke razsežnosti pridobivanja cvetnega prahu – Franc Šivic, Tone Tome
- Dobra čebelarstva praksa pri predelavi cvetnega prahu – Jana Potokar

Sobota, 11. oktobra 2008, 11.00:

- Lastnosti ter uporaba cvetnega prahu pri različnih obolenjih – Franc Grošelj, dr. med., prim. Majda Kurinčič Tomšič, dr. med.

Vstopnine ni! Organiziranim in napovedanim skupinam bomo z veseljem brezplačno predstavili čebelarstvo in jih popeljali v skrivnostni svet čebel, zato vas vabimo, da nas pokličete na tel. št.: 01/729 61 10.

OSMRTNICE

JOŽE ŠEPEC 1929–2008

25. maja smo se na pokopališču v Podcerkvi poslovili od dolgoletnega člana ČD Loška dolina Jožeta Šepca.

Jože je začel samostojno čebelariti po očetovi smrti leta 1966. Pred njim je čebelaril že njegov ded, s čebelami pa se je ukvarjal tudi stric. Že kot mlad fantič se je zanimal za čebele in z veseljem je pomagal očetu pri delu z njimi. Zelo ga je prizadelo, ko sta leta 1942 pogorela njihova hiša in čebelnjak v Ložu.

Bil je predsednik ČD Loška dolina in blagajnik pri ČZ Cerknica. Za svoje delo je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Dejaven je bil do zadnjih moči, zato ga bomo v našem društvu zelo pogrešali in ga ohranili v najlepšem spominu.

ČD Loška dolina

FRANČIŠEK MEDJA 1940–2007

28. novembra 2007 je čebelarske vrste zapustil čebelarski mojster Frančišek Edvard Medja z Lipc.

Rodil se je 3. oktobra 1940 na Jesenicah v delavski družini kot drugi od treh fantov. Njihov rod izvira iz Nemškega Rovta v Bohinju. Čeprav je bil vdan svoji obrtniški poti, je bilo njegovo delo vse bolj usmerjeno tudi v čebelarstvo. S čebelami se je ukvarjal več kot 40 let, polnih 20 let pa je bil tudi predsednik ČD Jesenice. Bil je član različnih komisij in odborov tako v čebelarski družini na Jesenicah in v čebelarskem društvu v Radovljici kot v Čebelarski zvezi Slovenije, v kateri je bil nazadnje odgovoren za področje tehnologije čebelarjenja in hrane. Vnet in poln energije je bil tudi kot ustanovni član Čebelarske zveze Zgornje Gorenjske. Svoje čebelarske izkušnje je plemenito posredoval tudi drugim čebelarjem. Bil

je eden tistih čebelarjev, ki so se udeleževali večine druženj z drugimi čebelarji. Ker se je rad družil s čebelarji, je ob vsaki taki priložnosti z njimi z veseljem izmenjal čebelarske izkušnje. Leta 2000 je prejel častno diplomu Antona Žnidaršiča za inovacije, leta 2003 pa tudi odličje Antona Janše I. stopnje kot najvišje priznanje Čebelarske zveze Slovenije za uspešno čebelarjenje. S svojimi izkušnjami in s svojim ustvarjalnim iskanjem novih rešitev je veliko prispeval k razvoju čebelarstva. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

ČD Jesenice

ALOJZ ROZMAN 1937–2008

Prav v obdobju, ko se je narava začela prebujati, nas je presenetila novica o smrti prijatelja in dolgoletnega čebelarja Alojza Rozmana. Kljub napornemu delu in skrbi za številno družino je vedno našel čas za svoje male ljubljenske in tudi za nas čebelarje. Rad se je udeleževal sestan-

kov in predavanj, saj je s svojim znanjem veliko pripomogel k dobremu čebelarjenju. Vsakomur je rad povedal nekaj besed o svojih čebelicah in mu pokazal svoj lepo urejen čebelnjak. Kljub marljivemu delu in skrbi za čebele so se te prejšnjo zimo utrudile in poslovile od njega, kot da bi slutile, da jih dobri gospodar spomladi ne bo mogel več negovati. Opravil je vsa dela, ki mu jih je dodelila narava, in mirno legel k večnemu počitku. Zapustil nam je svetel zgled, kako je treba ljubiti naravo in z njo tudi čebele. Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu. Ob tej priložnosti naj vsem njegovim bližnjim še enkrat izrazimo iskreno sožalje.

ČD Šenčur

FRANC MOHAR 1933–2008

Ko so vse močnejši februarški sončni žarki oznanjali začetek novega življenja v panjih, nas je v 75. letu starosti zapustil dolgoletni dejavni član našega društva, naš France. Čebelarstvo, najprej stacionarno, nato pa še prevozno, si je omislil šele potem, ko sta si z ženo ustvarila družino, zgradila novi dom v Dolskem in ko so otroci

odrasli. Čebele je vzorno gojil vse dotlej, dokler ga bolezen ni priklenila na posteljo. V čebelarskem društvu je bil član UO in različnih komisij, pa tudi dolgoletni praporščak. Za svoje delo je leta 1993 prejel odličje Antona Janše III. stopnje, ob 80-letnici društva leta 1999 pa še II. stopnje. Bil je delaven, požrtvovalen in pošten čebelarski »sodrug«, zato ga bomo ohranili v trajnem spominu.

ČD Besnica

LOJZE JERMAN 1938–2008

Marca, ko se v panjih že poraja novo življenje, je za vedno prenehala čebelariti naš Lojze. Rodil se je v veliki družini, zato se je moral že zgodaj naučiti, da si zgledno življenje lahko zagotoviš le s pridnim delom. Za čebelarjenje se je odločil šele po upokojitvi, saj sta morala z ženo prej delati za preživetje, ustvariti družino, zgraditi dom, prekrbeti otroke ... Ko je na jesen življenja začel čebelariti, mu je pri tem zelo koristilo poklicno mizarstvo znanje, saj je ob svoji domačiji namesto starega zgradil povsem nov čebelnjak, ki mu je bil v zadovoljstvo, kraju pa v ponos. Zapomnili si ga bomo po ukaželjnosti in pripravljenosti pomagati vsakomur, ki je pomoč potreboval.

ČD Dolsko

JOŽE ISTENIČ 1925–2008

Maja letos smo se na pokopališču v Planini poslovili od Jožeta Isteniča. Rodil se je 6. marca 1925 in odraščal v enajstčlanski družini. Ko je bil star štirinajst let, mu je umrl oče in vsa skrb za družino je padla na njegove rame. Že v mladosti si je izdelal dva čebelja panja, a začela se je vojna, ki mu seveda ni prizanesla. Po končani vojni se je za nekaj časa zaposlil pri KZ Planina, potem pa je odšel v Maribor in tam obiskoval nižjo kmetijsko šolo. Potem je vse do upokojitve delal kot upravnik KZ na Kalu pri Pivki. V Planini si je sezidal nov dom in se z družino tja preselil leta 1980.

Leta 1985 je kupil dve čebelji družini. Nato je za hišo postavil čebelnjak in vanj naselil šestnajst čebeljih družin v 12-satnih panjih ter devet rezervnih družin. Panje je izdeloval sam in vanje naseljeval čebelje družine, tako da jih je bilo iz leta v leto več. Bil je zvest svojim čebelam, vsak dan je bil pri njih in jih opazoval. Čeprav je čebelaril doma na vrtu, je vedno dosegal visoke donose. Pozimi, ko so čebele mirovale, je prebiral literaturo o zdravljenju in vzreji ter o donosih. Skrbel je tudi za sajenje in vzgojo medovitih rastlin.

Za svoje delo v ČD Postojna je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje, imenovan pa je bil tudi za častnega člana. Kako velika je bila bolečina, ko zaradi bolezni, ki ga je posadila v invalidski voziček, ni mogel več k čebelam in jih je le še od daleč opazoval, je vedel le on sam.

Pri starosti triinosemdeset let se je iztekla njegova življenjska pot. Čebelarji ga bomo ohranili v najlepšem spominu.

ČD Postojna

Trgovina **ČEBELARNA**
PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
 Kepic Milena s.p.
ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Nudimo vam:

- čebelarsko opremo in pribor
- med in estale čebele izdelke
- darilni izdelki iz čebeljih proizvodov
- čebelarska literatura

Delovni čas:

torek-petek: od 8. do 17. ure
 sobota: od 8. do 12. ure
 nedelja-prazni: zaprto

Za večje skupine izven delovnega časa po vsprejemljem dogovoru.

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31

PRODAM

Cvetlični, kostanjev, lipov in akacijev med, tel.: 031/817 292, 01/787 53 09.

Kostanjev, cvetlični in akacijev med (Ljubljana), tel.: 041/643 003.

Lipov in cvetlični med, tel.: 05/757 21 83, 041/567 682.

Lipov, cvetlični in akacijev med, ob naročilu večje količine mogoča dostava na dom, tel.: 040/798 832.

Večjo količino kostanjevega in cvetličnega medu, tel.: 01/723 17 53.

300 kg čistega kostanjevega medu, tel.: 041/990 360.

400 kg kostanjevega medu, tel.: 041/286 387.

Več vrst medu, pri večjih količinah možna dostava, tel.: 041/784 775, 02/792 33 31, 02/792 37 61.

Cvetni prah osmukanec, tel.: 041/990 360.

Sadjevec za predelavo v medene napitke, tel.: 041/507 941, 041/563 266.

Medovite okrasne grme in drevesa, tudi evodijo, kitajski mehurnik in japonsko soforo, tel.: 041/929 562.

3 čebelje družine na LR-satih in 2 čebelji družini na AŽ-satih, s panji ali brez njih, tel.: 040/716 879 (Koper).

6 čebeljih družin na AŽ-satih, tel.: 01/505 38 12.

Lipove AŽ-satnike, tel.: 041/911 557.

Suhe lipove deske debeline 3 cm, tel.: 041/671 473.

2 m2 lipovih plohov, debelih 5 cm, in 3 cm debele deske, tel.: 07/307 51 73.

30 praznih AŽ-panjev in vso čebelarstvo opremo, tel.: 02/753 19 71.

15 novih AŽ 10-satarjev. Kupcu podarim konstrukcijo za čebelnjak, tel.: 031/501 801 (po 19. uri).

Avtomobilsko prikolico Pongraz, nosilnost 1 tona, naletna zavora, registrirana za prevoz čebel, tel.: 05/388 18 19.

Prevozni čebelnjak TAM 130, atestiran za prevoz panjev, tel.: 040/353 262.

Prevozni čebelnjak z 11 AŽ-panji in družinami na 10 satih, ena družina na tehtnici, rezervne družine na 5 in 7 AŽ-satih z dve leti starimi panji, družine so močne in nakrmjene, ter električno točilo na osem satov iz nerjavečega jekla, tel.: 051/232 409.

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Naslov spletne strani ČZS: www.czs.si. Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20.

Tel.: tajništvo: (01) 729 61 00, faks: (01) 729 61 32, Barbara Zajc: 041 370 409, Anton Tomec: (01) 729 61 02, Boštjan Noč: 040 436 512, uredništvo: (01) 729 61 14, Marko Borko: 051 637 204.

Elektronska pošta: urednik Marko Borko: marko.borko@czs.si - tajnik Anton Tomec: anton.tomec@czs.si - poslovna sekretarka Barbara Zajc: barbara.zajc@czs.si - predsednik Boštjan Noč: noch@czs.si

Kontaktne številke Javna svetovalne služba v čebelarstvu: Lidija Senič, vodja službe: 040 436 515, Vlado Auguštin, spec. za tehnologijo: 040 436 516, Tanja Magdič, spec. za ekonomiko: 040 436 513, Andreja Kandolf, spec. za varno hrano: 040 436 514, Tomaž Samec, spec. za varno hrano: 040 436 517, Janja Podlesnik, administrativna delavka, 01 729 61 24.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, dr. Janez Grad, dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori, prof. biol., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Borut Preinfalk, dr. vet. med.

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2008 za nečlane je 45 €, za naročnike iz tujine je 43 €. Posamezna številka stane 4 € za člane oz. 5 € za nečlane. Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 36 €. Člani lahko objavljajo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 500 €, v sredini 300 €, pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Cene so brez DDV.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Cene so brez DDV.

Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov.

Oddaja tekstov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Priprava za tisk in tisk: Littera Picta, d.o.o., Barletova cesta 4, 1215 Medvode

Naklada: 6160, Tiskano: 25. 9. 2008

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici 8, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

APIS M&D®

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00-12.00
16.00-18.00
ob sobotah 9.00-12.00

AŽ-PANJI 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

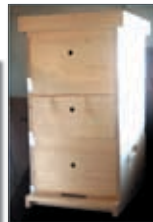

PRAŠILČEK
AŽ 5- IN 7-SATNI
7S - 57,40 €, 5S -
52,20 €

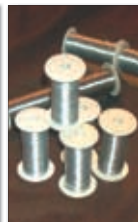

GRELCI ZA
MED

KAKOVOSTNA RSF-
TOČILA

STANDARDNI LR-PANJ
IN DVOTRETINJSKI
LR-PANJ AKCIJSKA
CENA 89,60 !

Žica za satnike
250 g RSF 4,4 €,
250 g CINK 2,2 €

PREDELAVA
VOSKA V
SATNICI
SAMO 0,75 €/KG

SATNIKI:
AŽ-VRTAN,
LEPLJEN,
ZBIT 0,79 €/KOS
LR - STANDARD
LR 2/3

Cenjene stranke obveščamo, Pri izvozu z AC proti Vrhniki, desno po magistralni cesti da smo se 1. 3. 2008 preselili proti Ljubljani, 300 m od izvoza naprej prvo večje križišče na Opekarsko 16 na Vrhniki. desno. Glej smerokaz.

SUPER AKCIJA

SATNICI – AŽ, LR: 0,59 €

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti. ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,75 eur/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. • Vosek odkupujemo po 3,12 eur za kilogram. ■ Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 €. ■

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s. p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

tel.: 01/ 364 11 06, faks: 01/ 364 13 07
GSM: 031/351 964 – e-pošta: robineli@siol.net
www.rihar-kocjan.si

DELOVNI ČAS:

pon.–čet. od 8.–12. in od 15.–18. ure, petek od 8.–15. ure
Trgovina bo ob sobotah ZAPRTA do konca leta

IZDELUJEMO:

- hladno valjane satnice
- žične matične rešetke
- rogljičene satnike, AŽ in LR
- testne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojšča
- kozice
- plastične odtočne pipe
- čebelarске lopatice

ČEBELARJEM
Z VELJAVNO
ČLANSKO
IZKAZNICO
PRIZNAMO
POPUST
PRI NAKUPU
NAD 42 EUR

Avt. dozirna brizga

Testna mreža

Plastični pitalnik 5 l

ZMERNE CENE – TRADICIJA – KVALITETA – IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

